

STAV OLAV

Redaksjonelt, s. 2

Intet beroligende middel!

Gunnel Vallquist, s. 3

Der Herrens Ånd er, der er frihet

Gerald O'Connor, s. 7

Islam og pavestolen

Glede i det katolske nord, s. 10

Historisk prestevigsel i Tromsø

Gun Janne Wreden, s. 13

I Calcutta med Mor Teresa

Oswald von Nell-Breuning (1890 - 1991), s. 16

Nestor i katolsk sosiallære

ST. OLAV

Intet beroligende middel!

Dagen-derpå-pillen ble den kalt da den først var på trappene - pillen som ad kjemisk vei provoserer frem en slags spontanabort. Dens borgerlig hygieniske navn er RU 486 - RU står for det franske legemiddelfirmaet Roussel Uclaf, som igjen eies av den tyske farmasigiganten Hoechst. Det er alltid noen bakmenn i dagens multinasjonale konsernverden. Etter de første ikke helt vellykkede reklamefremstøt - bl.a. her i landet i 1988 med heftig politisk og etisk turbulens som resultat - har firmaet ligget heller lavt i terrenget når det gjelder markedsføring. Pillen er i dag bare tillatt i Frankrike og Storbritannia, men i sommer ga den svenske legemiddelkontrollen på eget initiativ klare signaler til Roussel Uclaf at man ønsker å få pillen godkjent for bruk i folkhemmet. Snur vinden?

Også her hjemme synes klimaet å ha bedret seg for produsenten. I kjølvannet av det svenske fremstøtet har flere sentralt plasserte norske gynekologer i sommer uttalt seg positivt til godkjenning av pillen for bruk her hjemme. "På tide at abortpillen introduseres i Norge", "viktig å få frem alternative abortmetoder", "abortpillen er fullt ansvarlig medisinsk og bør vurderes som interessant i Norge" "mer medisinsk forsvarlig enn dagens kirurgiske inngrep" var noen av de uttalelser Oslo-avisene noterte etter en liten rundspørring blant gynekologer i sommervarmen. Blant de spurte var sjefen

for kvinneklinikken ved Ullevål Sykehus og overlegen ved Sentralsykehuset i Akershus. Sistnevnte, som mener at "pillen medisinsk sett ser ut til å være et bra alternativ", sitter i den nevnd under Statens Legemiddelkontroll som evt. skal godkjenne pillen for det norske marked. Hun uttaler at nevnden "utelukkende har ansvaret for å vurdere om pillen er medisinsk berettiget. Den etiske vurderingen får andre ta seg av." Hvilke "andre"?

Saken er at sier denne nevnden ja, betyr det klarlys. Riktignok ikke til fritt pillesalg over disk med påfølgende hjemmeabort. "Vanlig saks-gang i abortsaker må følges, og pillen kan bare gis i påsyn av lege på sykehus," understreker overlegen ved Ullevåls Kvinneklinikk. Vi er likevel ikke beroliget - medisinske fordeler og sykehusrutiner til tross. Og det virker ytterligere foruroligende når direktøren for Statens Legemiddelkontroll mener debatten omkring RU 468 er overdimensjonert og fremholder at "så lenge abort er legalt, vil abortpillen være etisk forsvarlig - jeg ser derfor ikke noe etisk problem".

St. Olav har ved en tidligere anledning stilt spørsmålet om det ikke var på tide å se nærmere på langstidsvirkningene av såkalt fri abort, altså ikke først og fremst i form av statistikk og tall, men når det gjelder holdninger og vurderinger. Direktørens utsagn synes å antyde noe av svaret. Det gjør også de rundt 16.000 aborter som årlig foretas her til lands - høy levestandard, lett tilgjengelig prevensjon og veiledning til tross. Tallene sier noe

om et samfunn der forholdet mellom seksualitet og ansvarlig, livgivende kjærlighet er sørgelig galt, og der det mellommenneskelige svikter nettopp når det gjelder som mest.

Abort er ikke først og fremst et medisinsk problem eller en sak for lovgivningen. Det er et moralsk problem som i høy grad angår både den private moral og samfunnsmoralen. Og abortpillen er ikke noe vanlig legemiddel! Det er et middel til aktiv ødeleggelse av spirende menneskeliv - et middel med ringvirkninger langt ut over medisinsens område. Skjønt, ved nærmere ettertanke: Kanskje er RU 486 i ganske særlig grad et 'lege'-middel - et middel som vil fritta norske leger for størsteparten av de 16.000 ikke særlig oppbyggelige kirurgiske inngrep som abortene utgjør på årsbasis her i landet.

Det er viktig å hindre at abortpillen får slippe inn på markedet, skrev avisen "Vårt Land" på lederplass i sommer. Og pekte på at det ville bidra til ytterligere å privatisere og usynliggjøre det alvorlige som skjer hver gang et menneskeliv blir fjernet fra mors liv. Vi støtter avisens syn og deler dens frykt for at "en utvikling som gjør abortene mer usynlige og medisinsk mer skånsomme, vil øke presset på de kvinnene som er utsatt for hardkjør fra sitt nærmiljø for å ta livet av et spirende barn". Og vi tilføyer at det faktum at RU 486, for å ha den tilsluttede virkning, skal brukes innen svangerskapets syvende uke, gir fint liten tidsmargin til en veloverveiet beslutning. Nok et foruroligende moment. UKJ

Da Det 2. Vatikankonsil begynte høsten 1962, var Gunnel Vallquist med som journalist. Det hun betegnet som "et avgjørende vendepunkt i kristenhetens historie" i et "Roma med konsilsfeber", formidlet hun under hele konsilet ærlig og klargjørende til et på mange måter uforberedt publikum i sitt hjemlige Sverige, men også til Norge via adskillige artikler i St.Olav. "Dagbok från Rom" (1964), "Reformasjon i Vatikanen" (1965), "Kyrkligt, världsigt, kvinnligt" (1965) og "Uppbrott" (1966) er titlene på hennes øyenvitneberetninger. Men hva er igjen av visjonene fra vel 25 år tilbake, nå som en ny generasjon av Guds folk har kommet til for hvem konsilet kanskje mest er historie eller ganske enkelt en selvfølge?

Da jeg ble bedt om å skrive noe om mine sterkeste, varige inntrykk av Det 2. Vatikankonsil, falt en overskrift usøkt i tankene: *Vaticanium II in memoriam*. Så avgjort et utslag av svart humor nå som vi ser truende tegn på at mektige krefter søker å tilbakeføre kirken til et stadium som man trodde var definitivt overvunnet i og med konsilet. Hvilke tegn? En utnevnespolitikk som er så ufølsom overfor kirkefolkets ønsker at man iblant må få politiet til hjelp for å installere en biskop eller sogneprest. Uuttalte, men tydelige bestrebelser på å underminere grunnlaget for bispekonferansenes autoritet og dermed for de lokale kirkers rett og mulighet til å utvikle sin katolske egenart. Ufølsomhet overfor teologenes behov for ytringsfrihet. Bibeholdelse av juridiske prosedyrer som er ethvert rettssamfunn uverdige.

Slike tendenser finnes altså i dag

- selv om vi her i Norden er lykkelig forskånet for dem - likevel er jeg overbevist om at konsilet har satt utryddelige spor i kirken som helhet, og i de kristnes mentalitet, og da mener jeg ikke bare katolikkenes. Den åndelige befrielse, den utvidelse av horisonten som det medførte, kan ikke tilintetgjøres; det finnes ingen vei tilbake. Like lite som det finnes noen vei tilbake for Sovjet, hvis historie og utvikling det er nærliggende å sammenligne med. Den sammenligningen trengte seg ofte på meg før og under konsilet, og den er blitt aktualisert ved de siste års utvikling i Sovjet. Den førkonsiliære disiplin i kirken hadde knapt noen annen samtidig parallell enn kommunismens og dens ubrytelige lojalitet mot øvrigheten og den fasade av enighet den ble tvunget til å fremstå med. Man kunne faktisk få inntrykk av at på katolsk hold var alt som ikke var påbudt, forbudt, at lite eller

intet var overlatt til den individuelle dømmekraft. Om dette var et vrengebilde, så hadde det tilstrekkelig mange likheter til å bli mønstergivende for ikke så få katolikker, samtidig som det ble omhyggelig pleiet av den anti-katolske propaganda.

I Sovjet kom omsider *glasnost*, og dermed var gjerdet revet ned. Fortsettelsen er ukontrollerbar. Konsilet kan, mentalhistorisk sett, ses som en parallell til *glasnost*: Murer ble rasert, noe som for en del katolikker betydde oppløsning og anarki, men for de aller fleste befrielse. En befrielse som var en gave fra Den Hellige Ånd, levende og virksom i kirken. Så avhenger det av om man tiltror den samme Ånd å lede Gudsfolket sikkert mot målet, gjennom skiftende omstendigheter, til og med perioder med forvirring, usikkerhet og uro. Eller om man frykter oppløsning og undergang så snart man ikke lengre har kontroll

Erkebiskopen av Canterbury om kvinnelige prester

På spørsmål fra "Time International" om han er for at kvinner får adgang til alle embeder innen Den anglikanske kirke, svarer den nye erkebiskopen av Canterbury, George Carey, at han "ikke ser noen grunn til at de ikke skulle det. Både bibel, dåps-teologi og læren om Åndens gaver gjør at jeg ser ordinasjon av kvinner som en logisk konsekvens av at kvinner og menn er likeverdige i Guds øyne. Jeg kan forstå den katolske kirke når den sier at tradi-

sjonen er et viktig argument. I nesten 2.000 år har kvinner vært utelukket fra presteavgjørelsen, så kvinnelige prester er noe helt nytt. Men mitt motargument ville være at det tok kirken hele 1.825 år å få orden på dette med slaveriet, nærmere bestemt ta avstand fra det."

Erkebiskopen ser ikke noen konflikt mellom et liberalt syn på kvinnelige prester og ønsket om å bedre forholdet til den katolske og den ortodokse kirke som begge er mot slik ordinasjon: "Vi kan ikke gi opp

det som er sann kristendom bare for å ha fred i kirken. . . Hvorfor skulle vi underordne oss synspunktene til kirker som vi ennå ikke har oppnådd enhet med? Roma har aldri søkt råd hos oss når det gjelder hvilke forandringer man burde gjøre der i gården; heller ikke har de ortodokse rådspurt katolikken."

Et av Careys ønsker som erkebiskop er "å avmystifisere begrepet evangelisering og gå løs på den presserende oppgave å være relevant kirke i en trengende verden".

4

over helheten og den enkelte. En slik frykt var påkrevet hos det russiske nomenklaturet, men burde ikke være det hos den romerske kurie.

Disse innledende refleksjoner var nødvendige. Jeg kan ikke tale eller skrive om konsilet uten å sette det i perspektiv bakover - og fremover.

Friheten kan misbrukes. Friheten er blitt misbrukt. Friheten er uavhengelig. Skaperen valgte å gi oss den, med all den risiko den innebærer.

Vaticanium II ble opplevd som en befrielse av dem som i likhet med meg - min bakgrunn var femten års intens liv innen den franske kirkelige og teologiske fornyelse - var blitt seg bevisst at den store katolske tradisjon var langt rikere og mer variert enn den gjengse tradisjon vi levde i, en tradisjon sterkt preget av motreformasjonen etter kirkemøtet i Trient og av pavefikseringen etter Det 1. Vatikankonsil.

Å forene menneskeheten

Nå utvides og forlenges perspektivet. En historiker var kommet på pavetronen, altså en mann med overblikk og innsikt om det *relative*, om betydningen av å skille mellom 'substansen' i tros læren og de formuleringer som den hadde fått gjennom tidens løp, slik pave Johannes understreket i sin profetiske åpningstale til konsilet. I denne talen trakk han opp retningslinjene for konsilet: å verne om den apostoliske tro, men uten å fordømme; å søke løsninger på samtidens vanskelige problemer uten å synge med i koret av ulykkesprofeter som savner historiske kunnskaper, og

tror at alt var bedre før i verden. Fornyselsen av kirken, *aggiornamento*, skulle i pavens visjon føre videre til konsilets ytterste mål: å forene ikke bare kirkene, men også hele menneskeheten i en felles innsats for alles beste.

For å oppnå denne *aggiornamento*, gjaldt det å gjenfinne kontakten med kildene, og det var nettopp det man var i ferd med innen den franske kirke, men ikke bare der: En bibelsk fornyelse var allerede på gang (etter en befriende encyklika av Pius XII), en gjenoppdagelse av kirkefedrene likeså. Konsilet spredte disse landevinninger utover, de er ikke lenger bare for et fåtall oppdagelsesreisende, men er mer og mer blitt åpnet for hele kirken, i liturgi og forkynnelse, i bøker og tidsskrifter. Man fikk perspektiv på hvorledes kirken som institusjon, hadde utviklet seg i historiens løp, hvordan styresett, funksjoner og teologiske modeller hadde variert, i takt - eller utakt - med utviklingen i verden.

Guds folk på vandring

Med det nye perspektivet fulgte et nytt syn på forholdet mellom periferi og sentrum. Mellom de to råder det alltid en spenning som i seg selv er nødvendig og fruktbar, men vanskelig å få til å balansere. I århundrenes løp var den romerske sentralisme blitt stadig mer dominerende; den måtte få en motvekt i en fornyet verdsettelse av de øvrige kirkeprovinsene, inspirert av forholdene i den tidlige, udelte kirke. En slik målsetning møtte hård motstand hos den romerske kurie og hos en del biskoper som hadde

vanskelig for å tenke seg at noen idéer eller initiativer kunne være bedre enn de romerske. Men man nådde likevel frem til en overraskende enighet om flere grunnleggende prinsipper. Ett var *kollegialiteten*: at bispekollegiet har til oppgave å styre kirken "med og under" paven. Et annet var *subsidiariteten*: at beslutninger ikke skal tas på et høyere nivå enn nødvendig, slik at ansvar og handlfrihet i større utstrekning delegeres.

Begge disse prinsipper var en konsekvens av at man hadde gått bort fra en gjengs fremstilling av kirken som i første rekke en hierarkisk oppbygget institusjon, og var vendt tilbake til en mer bibelsk: kirken som Guds folk på vandring, under ledelse av Den Hellige Ånd hvis gaver ikke er reservert for paver og biskoper, men beriker hele folket. I overensstemmelse med et slikt syn understreket konsilet også en gammel god innsikt: at det enkelte menneskes samvittighet er den avgjørende instans når en beslutning skal fattes. Før man tar sin beslutning, skal man etter beste evne informere seg om hva kirken lærer i den sak det gjelder, men det endelige ansvar er menneskets eget. Et sjelden sitert Jesus-ord kan her komme til anvendelse: "Hvorfor dømmes dere ikke selv om hva som er rett?"

En følge av dette grunnsyn blir at flere mennesker føler at de har rett - og til og med plikt - til iblant å avvike fra den linje som foreskrives av kirken. Det er en foruroligende tendens for en tradisjon som vår. Vi har ikke beholdt den oppfatning som rådet i den tidlige kirke, og

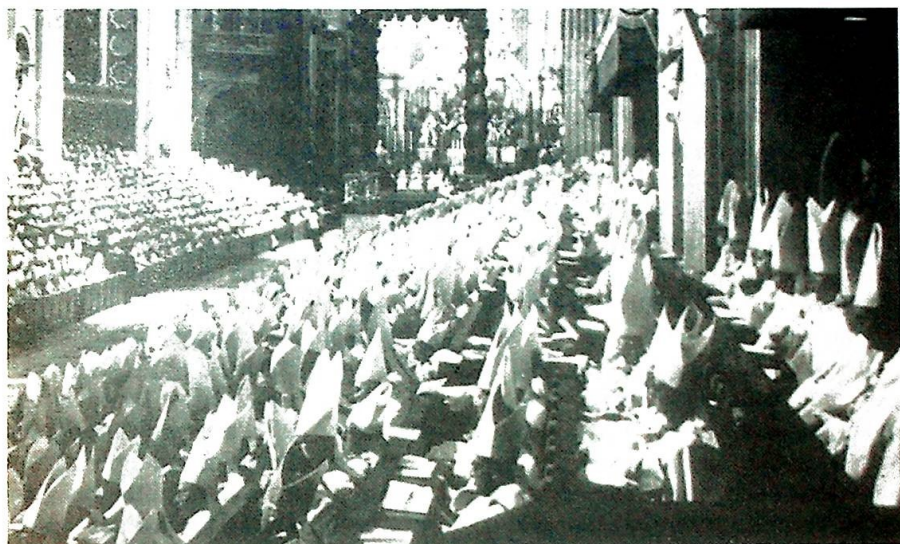
Økumenisk fest for den hellige Birgitta
Pave Johannes Paul II, de lutherske erkebiskoper Bertil Werkström, Sverige, og John Wikström, Finland, og de katolske biskoper Paul Verschuren, Helsinki, Hubertus Brandenburg, Stockholm, og de andre nordiske biskoper (unntatt Islands biskop Jolson) vil den 5. oktober i nærvær av den svenske konge og dronning holde en felles gudstjeneste i Peterskirken for å markere 600 års jubileet for helgenkåringen av den hellige Birgitta. Inter Nos

Biskop Fougner til Vatikan-konferanse
Biskop Even Fougner i Borg er den ene av to lutherske biskoper i Europa som er invitert til å delta på den Europa-synode som holdes i Vatikanet fra 28. november til 14. desember i år.

Foruten 100 katolske biskoper er 15 biskoper fra andre kirkesamfunn i Europa innbudt til den ekstraordinære bispe-synoden, som skal samtale om den nye åndelige situasjonen i Europa etter omvelt-

ningene i øst. Fra luthersk side deltar foruten Fougner en tysk biskop.

Biskop Fougner synes det er spennende å bli utpekt som observatør på en slik konferanse. Det er utfordrende å få muligheten til å delta i drøftingene om den nye åpne Europa-situasjonen, og de virkningene den har for evangelisering og den åndelige situasjon i mange europeiske land som er preget av store folkekirker, sier biskop Fougner. KIT

Den 12. oktober 1962 ble Det 2. Vatikankonsil, det største i kirkens historie, åpnet i Peterskirken.

som er bevart i den ortodokse: at Den Hellige Ånd ikke bare taler gjennom læreembedet i kirken, men også gjennom Gudsfolkets svar på denne tale. Det er jo faktisk folkets ja eller nei som til slutt *blir* avgjørende for om en læresetning eller befaling får gyldighet.

Hva er katolsk lære? "Det som er blitt 'annammet' alltid, overalt og *av alle*," var en gang det hevdvunne svar på det spørsmålet. I de senere århundrer har det i stedet utviklet seg en tendens til å omgi hver forordning fra Roma med ufeilbarlighetens skimmer, eller tåke. Vi har alle fått lære at paven bare i ytterst få tilfeller i historien har ytret noe som kunne anses som "ufeilbarlig"; den gitte, slett ikke upassende slutning derav, nemlig at paven altså som regel er "feilbarlig", ble derimot aldri formulert. Heller ikke Det

2. Vatikankonsil uttrykte seg slik, men enkelte teologer gjorde det.

Et klima av hårdt arbeid

I løpet av konsilets fire terminer ble kirkens teologi, kirkerett og morallære tatt frem til nygransking og debatt, ikke bare i Peterskirken, men også i de utallige sammenkomster som forberedte og kommenterte forhandlingene. Her var alle deltagere: biskopene av selvsagte grunner; de innbudte 'observatører' fra andre kirker, som fikk en ikke liten innflytelse på konsilet; teologer av alle skoler og tendenser, satt til å opplyse såvel biskopene som pressen; og journalistene - blant dem fant man forøvrig mange av teologene.

Vi journalister kunne informere oss på en annen måte: gjennom Vatikanets pressetjeneste, som først

og fremst hadde som mål å hemmeligholde så mye som mulig; gjennom de ulike bispekonferansers pressesentre, som var betydelig mer generøse og dessuten ofte stelte til ypperlige teologiske forlesninger; sist, men ikke minst gjennom personlige kontakter med teologer og biskoper. Mange av dem var like interessert i å få sine idéer ut og skape opinion gjennom pressen som journalistene var i å spre informasjon. Man levde i et klima av hardt arbeid, intens spenning og sterke følelssvingninger alt etter som striden, eller det vi opplevde som strid, bølget frem og tilbake mellom 'progressive' og 'integriste' - en terminologi som man var fullt klar over representerte en forenkling.

En ny tid syntes virkelig å være inne: De samme menn som noen år tidligere hadde hatt tale- og skriveforbud og var sendt i eksil, gikk nå omkring i Roma som betrodde eksperter med en teologi som kunne bli toneangivende og normgivende for konsilets dokumenter. Det som hadde vært umulig å trykke på 50-tallet, ble nå sagt høyt i selveste Peterskirken, iblant av biskoper som hadde et velbefestet rykte om konservativ konformisme. Og alt dette skjedde i en gjennomgripende ånd av sterkt og dypt fellesskap i *den hellige kirke*, slik man hadde drømt, men aldri tidligere opplevd den.

Økumenikk - en vedvarende forsoning

En av konsilets mest påfallende og positive følger er den radikale endringen i det økumeniske klimaet.

Offentlig støtte til katolsk universitet

Den polske regjering har vedtatt å yte økonomisk støtte til det katolske universitetet i Lublin, det eneste private universitetet i landet. Hittil har universitetet levet av gaver, men med den hyperinflasjon som hersker i landet, er universitetets reelle inntekter redusert til 20 prosent av det minimum som skal til for å sikre dets eksistens. Universitetet beholder sin status som privat institusjon. THE TABLET

Tillatelig utpressing?

En prest i Alaska, som har sørget for medisinleveranser over Beringstredet til den sovjetiske utpost Vladivostok, har fått i stand en avtale med den lokale borgermester om gjenåpning av en kirke. I juli i år bragte pater Steven Moore, generalvikar i erkebispedømmet Anchorage, rundt 5 tonn medisiner til Vladivostok, en kjærkommen gave til det heller slunkne helsevesen i byen.

Under sitt besøk la pater Moore også veien om byens tidligere katolske kirke, som har tjent som offentlig arkiv siden den ble overtatt av myndighetene i 1930-årene. Da han drog hjem til Anchorage, hadde pateren en avtale i lommen der borgermester Blinov går med på forhandlinger om gjenåpning av kirken som, ifølge Moore, er i god bygningsmessig stand.

CATHOLIC HERALD

6

Den tidligere sterkt negative holdning til 'heretikere og skismatikere' var allerede i utgangspunktet et tilbaketrukket stadium - i stedet talte man nå høflig både til og om "de i troen adskilte brødre". Men avstanden var for det meste stor og kunnskapen liten. Det samme gjaldt i minst like høy grad den annen part: Den som var katolikk i Sverige på 30- og 40-tallet, husker de like befengte som fikse idéer som var i omløp om den katolske kirke; etter krigen kom en større åpenhet og respekt. Da så pave Johannes innbød kirker og kirkesamfunn til å sende "observatører" til konsilet, ble gjensvaret stort, og gjestene kom til å bli verdifulle medarbeidere ved kirkemøtet.

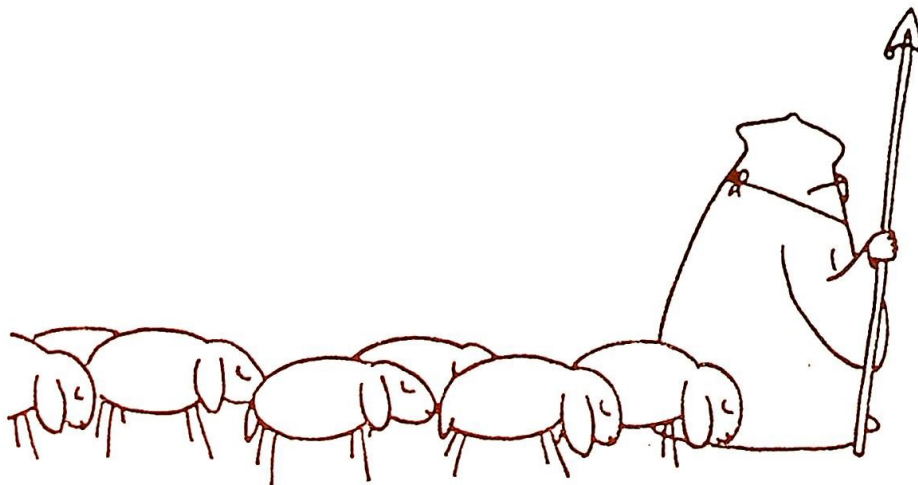
I løpet av disse årene ble hele det økumeniske klimaet i verden forvandlet, en forvandling som senere har fortsatt, selv om vi fremdeles venter på at kirkeledere skal finne en måte å løse disiplenes gamle problem på: "Hvem av oss skal

være den fremste?" Har noen noen sinne forsøkt den oppskrift som ble gitt på veien opp til Jerusalem? Et skritt i den retningen tok paven da han reiste til Konstantinopel og ble mottatt i den samme ånd av patriarken Athenagoras. De to var nok forberedt på å gå hele veien til ende - men maktapparatet i deres omgivelser var det ikke, store deler av kirkefolket heller ikke.

At kirken ikke bare er 'romersk', fikk man erfare på mange måter under konsilet, og det er en kunnskap som sitter igjen. De av østkirkens fraksjoner som er forenet med Roma, spilte en fremtredende rolle i debatten; de utgjorde en stadig påminnelse om hvor ufullstendig det kirkelige livet ble i og med det tragiske skismaet. De 'unierte' biskopene i de gamle kirkeprovinsene gjorde det også klart at de, om og når fellesskapet gjenoprettes mellom øst- og vestkirken, selvsagt kommer til å tre tilbake for det ortodokse hierarki.

At disse unierte kirkeprovinsene i det hele tatt er blitt til, er jo en følge av historiske feilgrep som har gitt opphav til nesten uløselige problemer. Der ligger de mest plagsomme forstyrrelsene i det økumeniske klima i dag. Ortodokse og unierte har tilføyet hverandre dype sår som blir sterkere nå som det statlige presset i øst er minsket. Men den grunnvoll for forsoning som ble lagt under konsilet, kan ikke røkkes. Da den gjensidige bannlysning fra året 1054 ved en høytidelig seremoni i Peterskirken og samtidig i patriarkatet i Konstantinopel den 7. desember 1965 ble erklært "ugyldig, glemt og begravet", ble en ny prosess begynt som må fortsettes. Denne hendelsen samt pave Johannes' åpningstale står for meg som den sterkeste opplevelsen av Åndens nyskapende og kjærlighetsfulle nærvær i kirken.

(Fra det svenske tidsskriftet "Signum")

Tegning av Martin Fuchs i boken "Lauter fromme Lämmer" - idel fromme lam.

Libanon i ruiner

Libanon ligger i ruiner, landet må bygges opp igjen fra grunnen, men det må også sikres enhet, integritet og frihet, sier kardinal Roger Etchegaray, som leder Det pavelige råd for rettferdighet og fred, etter et besøk i landet. Han håper at landet igjen kan bli et eksempel på givende kulturelt og religiøst samliv mellom ulike grupper; at det kan vende tilbake til "de verdier som har vært den grunnleggende inspirasjon gjennom landets lange historie."

L'OSSERVATORE ROMANO

Økende fattigdom i Irak

Et år etter invasjonen i Kuwait sier kirkeledere rundt Golfen at situasjonen i området er "ytterst alvorlig" med utbredt fattigdom, sult og elendige boforhold, melder Tony Hardiment etter spesialoppdrag der, utsendt av den engelske katolske hjelpeorganisasjonen CAFOD. Han har bl.a hatt kontakt med patriarken for de kaldeiske kristne og med den ortodokse erkebiskop.

"De ødelagte delene av Bagdad er i ferd

med å bli bygget opp igjen, og man strever tydeligvis med å reparere infrastrukturen. Men det er også tydelig at under overflaten er det stor nød - i de fattigste delene av Bagdad er den nærmest total. En inflasjon som løper løpsk, gjør det enda verre for folk som alt før krigen hadde lite. En familie jeg kom i kontakt med - opprinnelig flyktninger fra Nord-Irak - må nå betale mer i månedlig leie for sitt elendige husvære enn familiens totale inntekt!"

CATHOLIC HERALD

Gerald O'Connell: Islam og pavestolen

7

Golfkrisen, som har skjerpet forholdet mellom Vesten og den islamske verden, har ikke forsuret forholdet mellom muslimene og den katolske kirke. Tvert imot har den inspirert til konstruktivt samkvem, noterer *Gerald O'Connell* fra det engelske ukemagasinet *The Tablet*. Han har sett nærmere på det han kaller "dagens håp".

Pave Johannes Paul II, ledere for mange kristne kirker og Kirkenes Verdensråd spilte en viktig rolle under Golfkrisen og den påfølgende krigen. Samtidig som de fordømte den irakiske invasjonen av Kuwait, gikk de klart mot våpenbruk og oppfordret i stedet til dialog og forhandlingsløsning. Dette var en aha-opplevelse for mange muslimer, som er vant til å betrakte kristne ledere som ukritiske støttespillere for sine respektive regjeringer, og som feltprester i de respektive hærstyrker. Golfkrigen avslørte en annen virkelighet: Kirkene er i stor grad uavhengige av regjeringene. Muslimske ledere noterte seg dette - med glede.

Pavens klare nei til krig

De satte særlig pris på det standpunkt pave Johannes Paul II inntok. Det var aldri tvil om hans nei til krigen - og han dempet det aldri. Han så krigen som et nederlag for det internasjonale samfunn, et "tilbakeskritt for menneskeheten" og et angrep på alle de verdier som religionene søker å holde i hevd.

Den 4. mars uttalte paven at "det er ikke en religionskrig, og kan

ikke være noen 'hellig krig'." Han pekte på de underliggende krigsårsaker: den manglende rettferdighet for palestinere, libanesere og kurdere; trusselen fra Israel; den gravevende økonomiske urettferdighet og ulikhet i området; våpenhandelen; monopoliseringen og den egoistiske utnyttelse av jordens naturressurser; de fattige nasjonenes uløste gjeldsproblem; mangelen på religionsfrihet for kristne i mange av landene i Midtøsten, spesielt i Saudi-Arabia.

Alle disse faktorene hadde bidratt til konflikten, sa paven, og hvis de ikke ble løst, ville de legge grunnen for fremtidige konflikter. Denne innfallsvinkelen, som nektet å se situasjonen i Kuwait isolert fra andre sammenhenger, understreket den 'kobling' som den allianse president Bush hadde fått i stand, fryktet.

Pave Johannes Paul fortsatte sine forsøk på å bane vei for dialog og solidaritet selv da krigen gjorde sine innhugg: mellom 100.000 og 200.000 mennesker ble drept. Da hovedaktørene i Golfkrisen unnlot å følge hans oppfordring, tok paven to initiativer: Han oppnevnte en komité som skulle hjelpe krigs ofre-

ne, og han sammenkalte et møte av de katolske ledere i området.

Hensikten med pavestolens Komisjon for humanitær hjelp, som ble opprettet 27. januar, var å "stimulere og utvikle den humanitære hjelp fra hele kirken til ofrene for krigen i Midtøsten, spesielt flyktningene". Den skulle ha nært samarbeid med andre nasjonale og internasjonale katolske og kristne organer, men også ikke-kristne som FN.

Gledelig islamsk overraskelse

Kort tid etter at krigen var slutt, sendte paven - via det pavelige nettverk av diplomater i Irak, Tyrkia, Iran, Egypt, Jordan, Jerusalem og Syria - 265.000 dollars til de hardest rammede områdene. Der det var mulig, ble midlene distribuert via de lokale Caritas-organisasjoner; der slike ikke fantes, som i hovedområdene Irak, Kuwait og Iran, fant man andre kanaler.

I midten av mars møttes patriarker og erkebiskoper fra begge sider i konflikten hos paven. Paven ønsket å "lytte og lære", som han sa. Møtet begynte med en overraskelse. På åpningsdagen mottok paven et fire siders brev fra Dr. Hamid Algabid, generalsekretær for Organisation of Islamic Conferences (OIC), som omfatter 45 stater der muslimene er i flertall eller utgjør et solid mindretall. Dr. Algabid, som holder til i Nigeria, ønsket å oppmuntre paven, patriarkene og erkebiskopene i deres arbeid for varig fred i området. Han lovet at "OIC og de nasjoner og folk den omfatter, vil gjøre alt som gjøres kan for å styrke dialogen mellom

Kristne forfølges i Irak

Den kaldeiske patriark Bidewid, som holder til i Bagdad, beklager den "uttalte kristenforfølgelse" som har begynt i Irak i kjølvannet av Golfkrigen. Det settes likhetstegn mellom de kristne og "de allierte" som president Bush stod i spissen for. "Verden er sjokkert over kurdernes skjebne, men ingen taler om forfølgelsen av de kristne," sier patriarken, som er overhode for ca. 800.000 kaldeiske kristne. Mange kristne flykter, men kommer de til en flyktningeleir, blir de ofte angrepet av de

muslimske kurderne. Den katolske kirke i Irak yter hjelp til nødstilte uten å skjele til trostilhørighet, sier patriarken.

Ifølge en FN-rapport flykter mange irakiske kristne til nabolandet Jordan for å komme unna Saddam Husseins klør. 80 prosent av de irakiske innbyggere som søker hjelp fra internasjonale organisasjoner, er kristne som er redde for represalier etter Golfkrigen som mange ser som en krig mellom muslimer og kristne.

CATHOLIC HERALD

Om fundamentalisme

«Fundamentalistene her hjemme og i Midt-Østen er enige om én ting: Kvinner er uønsket når det gjelder de store spørsmålene.» Det er Torgeir Kvalvaag som skriver dette i en Dagbladkronikk, og han fortsetter: «De har også noe annet felles. Deres nærsynte tolkning av skrifter som er blitt til i en annen tid og under andre betingelser, kan utløse det store Ragnarok i Midt-Østen.»

8

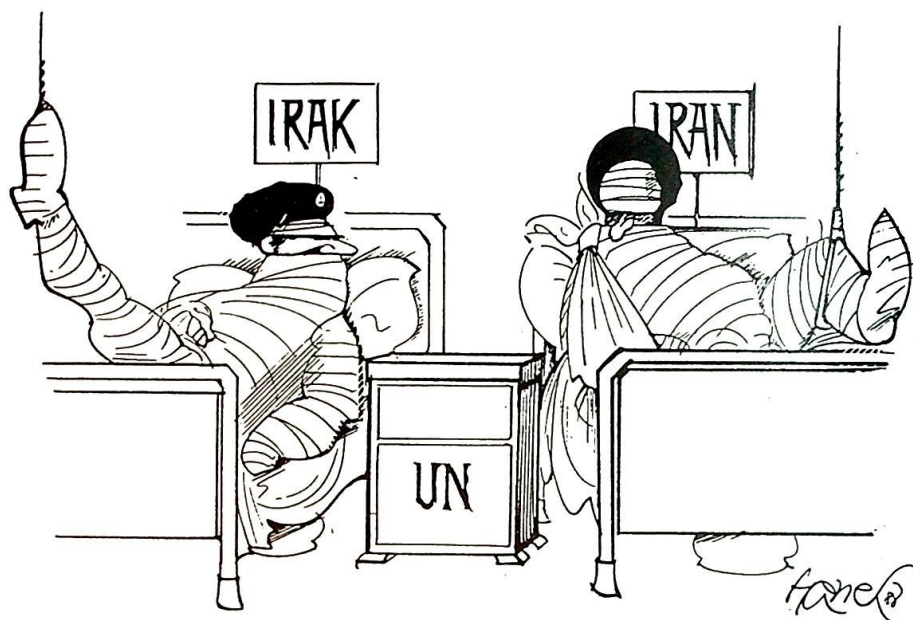
muslimer og kristne, fremme fredens sak i verden og sikre menneskehetens vel".

Dette var noe hittil uhørt. Det islamske brevet var "fullstendig overraskende og kjærkomment". Inntil da hadde forholdet mellom Den Hellige Stol og OIC vært korrekt, men formelt. Generalsekretærer hadde i tur og orden avlagt visitt hos paven, og man hadde en regelmessig korrespondanse. Men det hadde ikke vært noe som antydte nærmere forbindelser eller samarbeid. Dr. Algabids brev markerte en klar endring både når det gjaldt atmosfære og tone. Han ble mottatt i privataudiens av paven den 15 juni.

Flom av samarbeidsforslag

Men Dr. Algabid måtte ikke vente så lenge på et svar. Den 6. mars, på slutten av Roma-møtet, ba paven katolikkene i Midtøsten om å være vitner for sin tro ved å engasjere seg i "en ekte og vedvarende dialog med sine jødiske og islamske brødre og søstre". Han anmodet innstendig katolikkene både i øst og vest om å vise solidaritet med dem som "på grunn av krigen eller de tragiske omstendigheter som har rammet deres land, er blitt enda fattigere og lider ytterligere nød". Han lovet at pavestolen ville overveie nøye de forslag som var fremkommet under møtet med patriarkene, og at man ville fortsette arbeidet for rettferdighet og fred i området ad diplomatiske kanaler.

En uke senere kontaktet pavestolen andre islamske organisasjoner og ga uttrykk for den katolske kirkes ønske om å samarbeide med

dem for krigsofrene. De ble bedt om å foreslå tiltak hvor kristne og muslimer kunne samarbeide.

Det islamske svar var positivt. Så å si alle de islamske organer som var blitt kontaktet, svarte positivt. Andre, som ikke var blitt kontaktet, bidro med spontant å sende inn sine forslag. Vatikanet fikk flere henvendelser - fra regjeringer og organisasjoner - enn det kunne hankses med omgående.

Blant de prosjekter som man hittil har kommet overens om, er et rentvanns-prosjekt i Irak, hjelp til flyktninger, stipendier til studenter som har fått studiene avbrutt av krigen eller fordi de har måttet flykte. Det arbeides med mer langsiktige byggeplaner, og det foreligger forslag om utveksling av professorer mellom islamske og kristne seminarer. Mange katolske organisasjoner, som det velbeslattede sveitsiske og

tyske Caritas, er gått sammen med islamske grupper om hjelpearbeid.

Andre eksempler på samarbeid mellom kristne og muslimer omfatter et møte på Kypros i april, organisert av Centre for the Study of Islam and Islamic-Christian Relations ved Selly Oak College i Birmingham. Senteret har også arrangert sommerskole i juli om kristendom og islam. Temaet for Kypros-møtet, der kristne og muslimer fra Midtøsten og Europa møttes, var "med-borgerskap". Hensikten var å komme et skritt ut over det å tolerere hverandre og henimot det å sammen bygge samfunn der både kristne og muslimer kan yde sine bidrag. I Roma samlet San' Egidio-kommuniteten kristne, muslimer og jøder til diskusjon om emnet "Fred mellom religionene, fred i samfunnet".

Kirkelige meglere i Jugoslavia

De religiøse undertonene i krisen i Jugoslavia har ført til at internasjonale kirkelige organisasjoner skal megle i den vanskelige konflikten. Et kirkelig initiativ i juli førte ikke frem, men i begynnelsen av september reiste en ny kirkelig forhandlerdelegasjon fra Geneve til lederen for Den katolske kirke i Zagreb. Siden gikk turen til Den evangeliske kirke i Kroatia, Bosnia og Herzegovina, og til den ortodokse patriark Pavel i Beograd.

Det er Konferansen for Europeiske Kirker (KEK) og Den europeiske katolske biskopkonferanse som på denne måten søker å få ledere fra ulike trosretninger regelmessig til en rundebordskonferanse for å drøfte hva kirkene kan bidra med.

Tradisjonelt har forholdet mellom kirke- ne i det katolske Slovenia og det ortodokse Serbia vært heller kjølig. Men i mai i år kom den katolske kardinal Kuharic og patriark Pavel sammen for første gang for

å drøfte krisen. Sammen laget de en uttalelse hvor de oppfordret de troende til fred og rettferdighet. Men de to lederne har hver sin oppfatning av løsningen på "det jugoslaviske problem". Mens Den katolske kirke holder frem republikkenes rett til selvbestemmelse og uavhengighet, er Den ortodokse kirke opptatt av situasjonen og ikke minst tryggheten til den serbiske minoriteten i Kroatia. NØP

9

Islam og de kristne kirker - naturlige allierte?

Dette er bare et par eksempler på det økende islamsk-kristne samarbeid som i kjølvannet av Golfkrigen beveger seg henimot en dialog. Pavestolen holdt kontakten med muslimene gjennom hele krisen. Det var en kontakt sprunget ut av vennskap og omsorg, og hensikten var å forhindre krigen. Etter at krigen er over, har disse kontaktene utviklet seg videre.

På islamsk side er det andre grunner for de bedrede forbindelser med pavestolen spesielt. Den islamske verden er inne i meget vanskelig periode. Muslimene, som er oppdelt av indre splid, føler seg isolert og fordømt av verdensopinionen, eller i det minste av de vestlige medier, som bråkmakere og voldsmenn. Med mindre det skjer en snarlig forandring, vil de bli tildelt rollen som "den nye fiende". Den faren er høyst reell.

Muslimene ser seg om etter en ny måte å forholde seg til Vesten på. De ønsker på en eller annen måte å bli akseptert og forstått av det internasjonale samfunn. De undres på hvem som kan hjelpe til å forandre den offentlige mening om dem i den sekulariserte vestlige verden. Her ser de de kristne kirker som naturlige allierte og - i et videre perspektiv - som potensielle venner. Derfor tropper de opp i Roma og Geneve for å treffe kristne ledere. De føler seg mer velkommen blant brødre og søstre som deler troen på den ene Gud. Der ligger dagens håp. ●

"Glasnost-gjennombrudd" i Den russisk-ortodokse kirke?

Det er ikke lenger noen tvil om glasnost og perestrojkaen i Sovjet. Den er kommet for å bli. Spørsmålet er hvilken vei den tar, sa en talsmann for Den russisk-ortodokse kirke til NØP tidligere i år. Med en klart uttalt avstandtagen til kuppet mot Gorbatsjov viste patriark Aleksej II at perestrojkaen ikke minst har virket innover i kirken.

Det er avgjørende viktig å høre presidentens stemme og få vite Gorbatsjovs holdning til det som skjer, sa patriark Aleksej II i den kritiske perioden før kupp-makerne gav opp sitt forsett. I en uttalelse tirsdag 20. august reiste patriark Aleksej tvil om legaliteten til de selvinnsatte statsmennene, melder Keston College. Videre oppfordret patriarken sine landsmenn generelt og hæren spesielt om å avstå fra voldsbruk.

Dette er nye toner. Den ortodokse kirke har i moderne tid blitt oppfattet som

regimetro og heller servil i sitt forhold til makthaverne i Kreml. Med patriark Aleksej II som leder for de rundt 60 millioner ortodokse troende, har kirken inntatt en mer kritisk og vurderende rolle i forhold til makteliten og samfunnsutviklingen. Dette kom også til uttrykk etter blodbadet i Vilnius i januar som Aleksej karakteriserte som "en stor politisk feiltagelse...eller i kirkelig språkbruk en synd".

I to artikler i mai skrev Aleksej at kirken ikke måtte bli brukt politisk. Kirken og troen må ikke bli noen "politikølle", skrev Aleksej. Til og med den ortodokse presten Gleb Jakunins rett til å gi kritiske kommentarer under Gulf-krigen forsvarte Aleksej: - Det er ingen tradisjon i Den ortodokse kirke å legge politiske motiver til grunn for å frata en prest stilling og rang, skrev Aleksej. NØP ●

JOHN RYAN

- Ærlig talt, professor Nostradamus, så har kongen null interesse for Russland anno 1991! Han vil vite hvordan været blir i morgen - han har en tennismatch.

Har vurdert å bli medlem

«Jeg er sterkt påvirket av kristendommen. Jeg er ikke medlem av statskirken, men har vurdert å bli det.» sier Erik Solheim, ikke ukjent politiker.

«Jeg synger salmer for ungene og leser fra Bibelen. Det er meget å lære for politikere av Jesu lignelser. De har et klart og greit budskap alle kan forstå. Men jeg tror ikke på en Gud som styrer alt, og som tenker på hver spurv som faller til jorda.»

Økt bibeletterspørsmål i Sovjet

Samarbeidet om bibelen er det eneste økumeniske samarbeid som fungerer i Sovjet. Kristne fra forskjellige kirkesamfunn har klar det kunststykke å gå sammen, sier Anatolij Rudenko, generalsekretær for Bibelselskapet i Sovjet som nylig var på bibeloversettelseskurs i Tromsø. Han tror

etterspørselen etter bibelen vil øke etter de siste ukers hendelser i Sovjet. Det nye politiske Europakartet får konsekvenser også for De Forente Bibelselskaper. Hittil har de fem nordiske land samarbeidet, nå skal bibelselskapene i Sovjet, Estland og Litauen inkluderes, melder "Vårt Land".

Historisk prestevigsel i Tromsø

Høymessen i Vår Frue kirke i Tromsø søndag 8. september stod i særlig grad i gledens tegn. Da ble *Torbjørn Olsen*, tidligere prest i Den norske kirke, vigslet til katolsk prest - en prestevigsel som av flere grunner er historisk.

For det første var dette den første katolske prestevigsel vi kjenner til i Nord-Norge. Før reformasjonen hørte Nord-Norge direkte inn under erkebiskopen i Trondheim, og prestevigslene foregikk nok der. Etter at den katolske kirke ble reetablert i Nord-Norge i 1855, er de få prestekandidatene som er kommet fra denne landsdelen, blitt vigslet andre steder i landet.

For det annet var det første gang siden 1602 at en norsk luthersk prest tok skrittet over til prestetjeneste i den katolske kirke - Torbjørn Olsen har nesten ti år som prest i Den norske kirke bak seg.

Han er født i Kristiansand, har sin teologiske utdannelse fra Menighetsfakultetet i Oslo og fra Johannes Gutenberg-Universitetet i Mainz i Tyskland. Omtrent halvparten av sin tjenestetid i Den norske kirke hadde han i Feltprestekorpset, for det meste i Nord-Norge, senere var han residerende kapellan i Meløy, sør for Bodø. Den 15. august 1989 ble han opptatt i Den katolske kirke og 16. desember i fjor vigslet til diakon - vigselen fant sted i Bodø.

En nødvendig vei

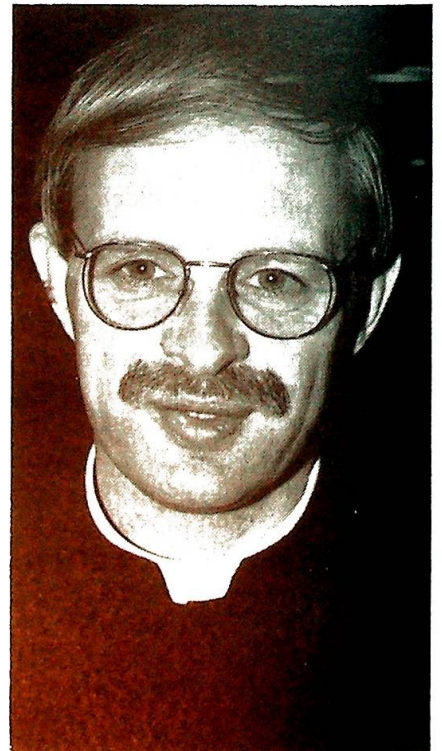
Torbjørn Olsen har aldri, som han

selv uttrykker det, "ønsket å skrive kirkehistorie". Han har dype røtter i norsk lutherdom, er "oppvokst" på Stray menighetshus i Kristiansand, som er tilknyttet Det Vestlandske Indremisjonsforbund, var med i skolelag og aktivt gudstjenesteliv: "Gudstjenestene i den gamle Oddernes kirke ble tidlig viktig for meg". Han gikk svært stille i dørene etter sin konversjon, nektet konsekvent å la seg intervju. "Jeg gikk så stille jeg bare kunne," sier han i ettertid, "jeg mente det ville være dårlig gjort i forhold til den kirke jeg forlot, å blåse i basunen. Jeg ønsket å tre ut av prestetjenesten i Den norske kirke i ydmykhet og respekt for hva denne kirken hadde gitt meg."

Og da han nå, i forbindelse med prestevigsel, stiller opp til samtale med Jan Arild Holbæk i "Vårt Land", vedgår han at det slett ikke var noen lett sak å konvertere: "Det var som å gå gjennom en forferdelig kjærlighetssorg. Jeg følte kjærlighet begge veier, til Den norske og til den katolske kirke. . . Jeg har gått den veien som var nødvendig og riktig for meg. Valget var egentlig: Tilhører jeg det nasjonale kirkefellesskapet som Den norske kirke står for, eller det store globale kir-

kefellesskapet? Jeg endte opp med at kirken for meg er den katolske kirke. . . Men at jeg brøt med den kirke jeg har vokst opp i, betyr ikke at jeg ikke er glad i Den norske kirke," understreker Torbjørn Olsen.

Han tror ikke at det i årene fremover vil bli noe rush av statskirkeprester som vil gå over til den katolske kirke: "Ingenting tyder på at det som har skjedd i Sverige, vil skje i vårt land. I løpet av 10 år har rundt 30 prester i Svenska Kyrkan konvertert til den katolske kirke."

- At jeg brøt opp fra den kirke jeg er vokst opp i, betyr ikke at jeg ikke er glad i Den norske kirke, understreker Torbjørn Olsen. Foto: Sten Sørensen

Jeg vil bli stående i kirken

«Jeg ble nå engang oppflasket med kristenrua, og fortsatt sender jeg noen bønner opp til Ham der oppe hver gang jeg skal hoppe i store bakker,» sier radiojournalisten Geir Hovig til Adresseavisen. Han kan fortelle at «da alle ville melde seg ut av statskirken på 70-tallet, så valgte jeg å ikke gjøre det. I det miljøet jeg vanket, så de rart på meg, men jeg ville stå i kirken.»

Radio: et visuelt medium!

«Radio-teater er viktig fordi det formidler dramatik til et stort publikum,» sier Nils Heyerdahl, nylig utnevnt sjef for Radio-teatret. I en samtale med NRK's bedriftsavis «Tidssignalet» fremholder han blant annet at radio er et visuelt medium, fordi

«det skaper bilder og scener inne i hodet på folk. Kunsten er å få dem til å lytte med ørene! Radioteater har en fleksibilitet som filmen, det er en fantasiens scene. Lyden arbeider sammen med ordene, men det viktigste er likevel den menneskelige stemme. Ordene.»

11

Hvorfor nok en vigsel?

«Vi håper at denne prestevigselen ikke vil virke negativt inn på det gode økumeniske forhold mellom de to kirker,» uttalte Tromsøs katolske biskop, Gerhard Goebel, til pressen før vigselen, «men heller utfordre til fordypet arbeid med de teologiske spørsmål som fremdeles skiller oss, spørsmål som knytter seg til nettopp embedsforståelsen og til kirke- og sakramentsforståelsen.»

Som kjent, krever den katolske kirke generelt at dens prester skal leve i sølibat, og siden Torbjørn Olsen ikke er gift, var det i hvert fall på det punkt intet i veien for å gå over fra luthersk til katolsk prestetjeneste. Men av historiske og teologiske grunner anerkjenner ikke den katolske kirke ordinasjonen i den norske kirke som tilstrekkelig grunnlag for katolsk prestetjeneste. Biskop Goebel, som fortok vigselen, kom inn på dette i sin preken - etter at han først hadde uttrykt sin glede over at «du kan fortsette en prestetjeneste som begynte i Den norske kirke, en kirke som har betydning så mye for deg».

I begge kirker skjer prestevigselen ved bønn og håndspåleggelse av en biskop, hvorfor så en ny vigsel? «Du ble jo ikke døpt på nytt da du ble opptatt i den katolske kirke. Grunnen er,» sa biskop Goebel, «at dåpen i Den norske kirke og den katolske kirke som sakramental handling, er den samme. Det gjelder ikke ordinasjonen. Prestevigselen i den katolske kirke er av sakramental karakter. Du blir ikke beskikket med et forkynnerkall eller sendt ut med ledelsesfullmakt

Historisk i vår Frue kirke i Tromsø: Biskop Gerhard Goebel vigslar Torbjørn Olsen til prest - til høyre Josef Hartmann, sogneprest i Bodø, til venstre rektor ved preste-seminaret i Mainz, Robert Smith. Foto: Nordlys Foto.

til en menighet - du skal ivareta dette ansvar på Kristi vegne. 'Vi handler i Kristi sted,' som apostelen Paulus sier.»

«Kanskje ligger nettopp her den

dypeste forskjellen til din fortid som luthersk prest at du fra nå av ved feiringen av messen på en sakramental måte skal gjenkalle det som skjedde på Langfredag og Pås-

Tyske lutheranere anerkjenner homofile
Den evangeliske kirke i Berlin-Brandenburg er den første tyske kirke som åpent anerkjenner homoseksualitet som "hverken syndig eller en sykdom, men et annet uttrykk for menneskelig seksualitet". Kirkens ledere oppfordrer sine menighetsbarn til å akseptere homoseksuelle kristne som brødre og søstre som ikke skal måtte skjule sin seksuelle orientering. Flere kirker i andre delstater vil ventelig komme med lignende standpunkter.

Kirken i Berlin-Brandenburg skapte

også presedens ved åpent å erkjenne den fundamentale medskyld kirkene har for "marginaliseringen av homoseksuelle" i det tyske samfunnet. Selv om uttalelsen kom som en reaksjon på at "skin-heads" i Berlin angrep homoseksuelle i mai i år, må den sees i sammenheng med de mange tusen homofile som ble drept i konsentrasjonsleire under Nazi-styret. Kirken understreker derfor nødvendigheten av toleranse overfor sosiale minoriteter, som eksempelvis homofile.

NØP

Mandela håper på pavebesøk
ANC-lederen Nelson Mandela har en tid arbeidet i kulissene for et pavebesøk i Sør-Afrika, men ifølge Vatikanet mener Mandela at tiden ennå ikke er inne. Kardinal Roger Etchegary, lederen for Det pavelige råd for rettferdighet og fred, sier etter besøk nylig i landet at mange er interessert i et besøk, men han er enig med Mandela i at det bør drøye litt. Mandela skal ha luftet sine tanker om et besøk under sin visitt hos paven i fjor sommer. CATHOLIC HERALD

12

kemorgen. - og du skal gjøre det til Guds lovprisning og til indre vekst for Guds folk," sa biskopen. "Feiringen av Jesu offer på korset og hans oppstandelse i messen er den mest sakrale liturgiske handling i den katolske kirke. Hver gang menigheten samles til gudstjeneste, forkynder vi Herrens død inntil han kommer, uansett hvilket trosmysterium vi feirer - jul, påske eller pinse - eller hvilken helgen som måtte bli minnet."

Det var ingen tilfeldighet at nettopp den 8. september var valgt til vigselssdag: "Dagen, som er merket med en blomst på primstaven, er jomfru Marias fødselsdag. Det var hun som bragte Jesus ut i verden, og det skal også du gjøre. . . Prestetjenesten er ikke gitt til personlig helliggjørelse, men til Guds folks oppbyggelse," sa biskopen. Som oppfordret de troende i Tromsø

stift til å ha omsorg for sine prester: "Skal de kunne utøve sin gjerning, må dere samarbeide med dem, men enda mer støtte dem og be for dem".

Samtlige 10 katolske prester i Tromsø stift var til stede under høytideligheten. Det var også representanter for tyske katolske organisasjoner som yder stor hjelp til kirken her hjemme: Dorothea Olbrich og monsignore Scholz fra Ansgarwerk Osnabrück og professor Goeke Im Winkel fra Ansgarwerk Münster. Også rektoren fra presteseminaret i Mainz der Torbjørn Olsen har holdt til de siste årene, hadde tatt turen nordover.

Tromsø stift - fra Svalbard til Mosjøen

Før Torbjørn Olsen tar fatt på sin gjerning som stiftskapellan, skal han fullføre siste rest av arbeidet

med sin teologiske doktorgrad - nr. to i rekken. Innen jul skulle han være på plass til tjeneste i Tromsø stift, som i utstrekning er et av de største bispedømmer i Europa. Det omfatter Nordland, Troms og Finnmark samt Svalbard, men regnet etter antall katolikker, er det blant verdens minste. Det er menigheter i Tromsø, Narvik, Harstad, Bodø og Hammerfest, men det bor katolikker spredt rundt om på mange steder i det vidtrakte området som blir den nye stiftskapellanens arbeidsfelt.

Torbjørn Olsen tilhører ikke noe ordenssamfunn, han er såkalt sekulærprest. Alle de øvrige prestene kommer fra Tyskland eller Polen og tilhører kongregasjonen "Misjonærer av Den hellige familie" (MSF) - et ordensfelleskap som siden 1931 har hatt ansvaret for den katolske prestatjeneste i Nord-Norge. ●

Søndagsavisene - mer hverdagsavis?

- Søndagsavisene er en formidabel skuffelse. Jeg hadde store forventninger om grundige, sammensatte rapporter og undersøkende journalistikk man ellers ikke får tid til i et hektisk dagsavismiljø. Men søndagsavisene er blitt en ekstra hverdagsavis, sier Per Olav Reinton - tidligere rektor ved Norsk Journalisthøyskole, nå sjef for NRK P2s Oslo-redaksjon - til bladet "Journalisten". Han er, i likhet med andre presfolk, ikke særlig imponert over søndagsavisene i norske aviser. Reinton viser til utlandet som utgir søndagsavis med vekt på store reportasjer og dyptpløyende analyser som setter de daglige hendelser i perspektiv, og hvor

kulturstoffet har en meget fremtredende plass.

- Jeg tror avisene feilbedømmer sitt publikum, sier Reinton. - Mange tror at folk flest bare vil slappe av søndag. Ergo fyller de avisen med det vanlige og plusser på et portrettintervju med en skuespiller og en ekstra kryssord. Jeg for min del ante ikke at vi hadde så mange skuespillere i dette vesle landet.

Det hører med til bildet at søndagsavisene er i siget, om enn noe langsomt. Særlig har løssalgavisene hatt en meget god sommer. Til sine annonsekjøpere hevder Dagbladet, som startet søndagsrushet, at de nå er oppe i nærheten av 140.000 eksemplarer. Men

det er likevel VG som er søndagsvinneren, noterer "Journalisten": Der i gården selger man snart like mange aviser på søndager som Dagbladet på hverdager.

Tallene synes, sett fra St.Olavs redaksjon på haugen opp fra Oslos Fleet Street, indirekte å understøtte Reintons oberservasjon, som forøvrig faller sammen med vår egen: Mer rask tabloidhverdag - også på søndager. I pakt med et mer og mer søndagsåpent samfunn - en åpning mot det som tradisjonelt nettopp ikke var norsk søndag og søndagskultur. ●

1990-årenes barnekull verdenshistoriens største

1990-årenes barnekull blir de største i menneskehetens historie. Årsaken er at det er forventet en topp i antall barnefødsler frem til år 2000. Siden vil antallet nyfødte gradvis avta, mener FN-organisasjonen UNICEF. Den nåværende generasjonen voksne vil rettelig bli vurdert ut fra hvordan den møter utfordringen for å sikre barns liv, vekst, utdannelse og rettigheter, heter det i UNICEF-rapporten "State of the World's Children". NØP

Om alder og modning

"Det var ikke naturlig for meg å modnes før," sa operasanger Anne-Lise Berntsen nylig til Stavanger Aftenblad. Hun har som kjent hatt et formidabelt gjennombrudd godt opp i førti-årene: "Jeg blomstrer nå - 47 år gammel. Samtidig føler jeg meg yngre enn 27. Jeg ser ikke ut som om jeg ikke skulle ha levd. Men jeg ligner ingen utslitt kvinne som nærmer meg 50 - selv om tilværelsen min til tider har vært veldig hard..."

Se på naturen: Ikke alle er snøkløkker, krokus eller påskeliljer. Noen blomstrer sent. Jeg tenker ofte på georginene som vi hadde i hagen hjemme. Nå føler jeg at jeg har etablert en ekte voksenhet, pluss en mental ungdom. Det er som om jeg har fått livet i gave på ny."

"En 30-åring kan være like forstokket som en 60-åring," sier bedriftsrådgiver Paul Johnsen til Vårt Land. Og han tilføyer: "En 60-åring kan være like frisk og lærevillig som en 20-åring." Inter Nos

Gun Janne Wreden: I Calcutta med Mor Teresa 13

Jeg trodde jeg visste hva jeg kunne forvente meg da jeg reiste til Calcutta høsten 1990. Jeg hadde jo sett flere bilder, filmer og videoer, og dessuten lest meget om byens fattigdom og elendighet. Likevel var overgangen fra min hjemlige komfort til Calcuttas kollektive og yrende trangboddhet så stor og uventet at jeg hele første uken gikk i en slags nummen og redselsslagen sjokktilstand.

Jeg hadde planlagt å være der to måneder som en av Mor Teresas frivillige hjelpearbeidere ("voluntairs" som vi ble kalt). Jeg fattet ikke hvordan jeg skulle holde det ut så lenge. Trafikken, larmen fra gatene, den skitne luften, full av støv og annen forurensing, den hjerteskjærende nøden og de manges nådeløse kamp for å berge seg selv og familien gjennom nok en dag, det å ikke vite sikkert hva man fikk i seg med maten – alt trengte seg inn i en uvillig og slumrende bevissthet og slet på tynnslitte nerver fra morgen til kveld.

Allerede den første kvelden, etter den daglige time med sakramentstilbedelse, fikk jeg hilse på Mor Teresa. Hun kom plutselig og ganske uventet rett bort til meg, tok mine hender i sine og sa "God bless you", slik hun har for vane, og jeg følte at jeg var meget velkommen – noe av ensomheten forsvant.

Noen av de gamle voluntørene tok seg av meg; viste meg hvor det var 'safe' å spise, fulgte meg gjennom trange, mørke smug så jeg

ikke skulle gå meg bort, og ga meg råd om hvordan jeg skulle takle tiggere. Langsamt begynte jeg å vende meg til forholdene, og de siste ukene trivdes jeg riktig bra.

Hjelpere fra hele verden

Voluntørene kommer fra hele verden, kanskje med en viss overvekt fra USA, Canada, Frankrike og Belgia. Engelsk er ordenens offisielle språk, og vanligvis også det språk voluntørene bruker seg i mellom. Noen kommer på gjennomreise for noen dager eller uker, andre blir i måneder og år, hvis de får oppholdstillatelse. De er av begge kjønn og i alle aldre. De eldste kan få tildelt mindre anstrengende arbeid, f.eks. skrivearbeid for moderhuset.

Alle er velkomne til å delta i søstrenes arbeid uansett hvor lenge de ønsker å bli. Mor Teresa legger stor vekt på arbeidet til voluntørene. Hovedsaken er ikke hvor mye man får gjort rent konkret. Det viktigste er hva deres nærvær betyr – det vitnesbyrd deres tilstedeværelse uttrykker. Disse fattige og under-

trykte menneskene, som har levet et mer eller mindre kummerlig liv på gatene, får en ny tro på seg selv – på sitt eget menneskeverd – når de ser at rike velutdannede mennesker synes det er noe verdt å reise så langt for å tjene dem.

Ingen spør om voluntørenes personlige tro. Ikke alle er kristne; de inkluderes likevel hjertelig i arbeidet, og også gudstjenestelivet, om de ønsker det.

Å dele søstrenes katolske tro gjennom bønn og kommunion ga nok likevel en ekstra dimensjon til det daglige arbeid. Jeg følte at den kontakten jeg fikk med noen av de indiske søstrene, dypest sett var betinget av en felles kjærlighet til Kristus.

Det ytres fra tid til annen en del spekulasjoner angående ordenens fremtid når Mor Teresa en gang er borte. Mitt inntrykk var at ordenen var full av sterke, selvstendige kvinner, hvorav mange syntes å være vel skikket til å overta ansvaret etter Mor Teresa. Det er klart at hun er en enorm inspirasjon for dem, ikke minst pga. sitt lysende eksempel, men man skal huske at de fleste av søstrene driver hus, lever og arbeider over hele kloden uten noen daglig kontakt med moderhuset. Det kan gå år mellom hver gang de ser Mor Teresa. Fokus for deres liv og arbeid er først og fremst Kristus og ikke ordenens grunnlegger.

"Min hverdag"

Når du registrerer deg hos søstrene som voluntør, kan du selv velge hvor du helst vil arbeide. Hvis du ikke har spesielle ønsker, blir du til-

Skarpt ut mot barmhjertighetsdrap
 Vatikanavisen *L'Osservatore Romano* gikk i en lederartikkel i sommer skarpt ut mot en resolusjon i Europa-parlamentet som anbefaler at lovgivende forsamlinger vedtar lover som tillater eutanasi. Hvis man godtar såkalt barmhjertighetsdrap, betyr det en reduksjon av respekten for menneskelig liv generelt, skriver avisen.

Avisen henviser til Den Europeiske Bis-

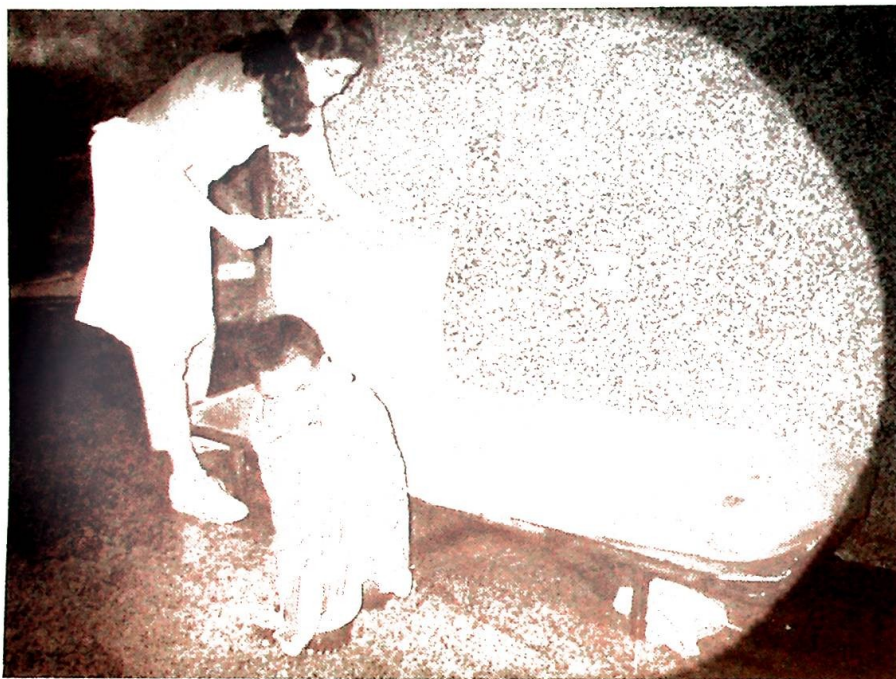
pekonferanses uttalelse om at resolusjonens definisjon av den menneskelige person og av menneskelig verdighet basert på "grader av bevissthet" er uakseptabel. Biskopene har også pekt på at å skille mellom "verdige" og "ikke verdige" menneskeliv lett kan komme til å omfatte mentalt syke mennesker, handikappede og dem som samfunnet definerer som "unyttige".

CATHOLIC HERALD

Er dette alt om norsk påskefeiring?

"Påske er tid for skiferie, og enhver - ung og gammel - feirer slutten av en lang vinter med å dra til fjells" ifølge informasjonsboka "Facts about Norway 1990-91", (Chr. Schibsted Forlag). Vi fant sitatet i en artikkel om "Mangler og feil i norske oppslagsbøker", skrevet av Nationen's Torbjørn Greipslund, som med rette påpeker at "den religiøse dimensjon er fullstendig borte."

14

Fra "Kalighat" - Mor Teresas hjem for døende i Calcutta - en volontør rer sengen til en 18 år gammel pike.

delt en plass der behovet er størst.

Den første dagen jeg var der, fikk jeg en liste over 10-12 hjem og institusjoner i Calcutta, og siden jeg befant meg i en slags svimeslått tilstand, ba jeg søstrene velge for meg. Det viste seg å være en heldig løsning. Neste morgen begynte jeg på det store barnehjemmet, "Shishu Bhavan". Det ligger bare 5 minutter fra moderhuset, så jeg slapp de overfylte bussene som mange av de andre måtte ta for å komme til sitt arbeidssted. Jeg syntes til å begynne med at disse bussturene var som et mareritt. De to første holdeplassene henger du utenfor på utsiden, for så å bli klemt inn, så du ikke har den fjerneste mulighet til å orientere deg om hvor du måtte befinne deg i byen. Det dyttes og presses

fra alle kanter, og du vet ikke hva du er mest redd for - å bli frastjålet lommebok, pass etc. eller ikke komme av på riktig stoppested. Man venner seg til det óg.

Men jeg slapp altså stort sett å ta bussen, og fikk min plass i Shishu Bhavan på en liten avdeling for funksjonshemmete, ca. 15 piker og gutter i alder 5-18 år. Arbeidstiden var fra kl. 8-12 og fra kl. 15-18 og besto stort sett i stell og mating. Matingen tok mye tid; det var ikke alle som var like sultne, og noen hadde problemer med å svelge. Om vi hadde litt tid til overs, lekte vi med dem eller gjorde øvelser for å myke opp stivnete ledd. Mange av barna var blitt funnet, forlatt av sine foreldre, i en grøftkant eller i et portrom.

Voluntørene er meget populære hos barna, og alle blir kalt "Auntie", "tante". Jeg fikk inntrykk av at indiske barn vanligvis er meget mer åpne og tillitsfulle enn norske - i alle fall de fattige. Det fikk meg til å tenke på hva Mor Teresa ofte sier: "The poor people are wonderful people".

En ramme av bønn

Normalt arbeider alle seks dager i uken - torsdag er fridag. Dagen begynner med messe kl. 6.50. Kapellet i moderhuset vender ut mot gaten, og alle vinduer holdes oppe fordi det ikke finnes vifter i rommet til å sette luften i sirkulasjon. Selv så tidlig om morgenen har larmen nådd et lydnivå som gjør det umulig å høre hva presten sier. De fattige på gaten kan jo ikke trekke seg bort fra bråket, så da må vi være solidariske, sier Mor Teresa.

Det er noen få benker langs veggen for dem som foretrekker å sitte, men de fleste må stå eller knele på gulvet. Det gjør at det blir plass til et nesten uendelig antall mennesker. Jeg tror at bare novisene må ha vært nær opptil 200 i tallet, de sto tett i tett i sirlige rekker. Dertil kom ca. 50 søstre pluss voluntører og andre. Det var likevel alltid plass til flere. Etter messen ble det servert søt te med melk i et lite samtalerom. Det smakte godt etter mange timer uten vått eller tørt.

Etter frokost dro vi hver til vårt, og mellom 12 og 15 kunne vi hvile og spise litt. Så var det ny arbeidsøkt til kl. 18.00; kl. 18.30 var det "Adoration-hour", dvs. sakramentstilbedelse med rosen-

Barna ansvarlige for egne verdivalg
 - Mange foreldre går rundt med skyldfølelse fordi barna ikke velger å tro på de samme verdier som dem selv. Det er viktig å understreke at det er barna, og ikke foreldrene, som er ansvarlige for sine endelige valg, sa førsteamanuensis Dag Hallen i åpningsforedraget ved Norsk religionspedagogisk forskningskonferanse nylig.

Hallen tar avstand fra det han kaller familiedeterminisme, der man tror at barna automatisk velger det samme som

foreldrene: - Visst er familiens rolle viktig i verdioverleveringen. Vi må likevel ikke utelukke det samspillet som foregår mellom barnet og andre påvirkningsfaktorer. Det foregår en vekselvirkning hele veien, og det er barna selv, ikke familien, som velger hvilke verdier de skal tro på. Familiens rolle er grunnleggende, men ikke avgjørende, sier Hallen. Som gjeme vil "imøtegå den selvbebreidelse jeg møter hos mange foreldre. Det er mange som går rundt med skyldfølelse når det gjelder barnas valg."

VÅRT LAND

Sommerens franske "best-seller".

På fem uker er boka solgt i hundre tusen eksemplarer: "Dieu et la Science" (utgitt hos Grasset). Det dreier seg om en uventet samtale mellom forskeren Jean Guilton og brødrene Bogdanov. For utdeling blant kardinaler er hundre eksemplarer bestilt av paven!

Innimellom stell og pleie blir det tid til litt lek på "Shishu Bhava" - Mor Teresas hjem for funksjonshemmede barn i Calcutta.

kransbønn, noen faste bønner og stillhet.

Det var en opplevelse, ja en bønn i seg selv, å betrakte Mor Teresa når hun tok sakramentet ut av tabernaklet og satte det i monstransen. Hun behandlet det med slik kjærlighet og ærbødighet at det levnet ingen tvil om at det i det øyeblikket for henne var selve livets brudgom hun holdt og bar mellom sine skrulkete og slitte hender.

Atmosfæren under bønner er vanskelig å beskrive, den må oppleves; man fornemmet noe opphøyet og hellig. Også mange ikke-kristne likte å være til stede under "Adoration-hour". De følte de fikk en slags ro i sjelen.

Etterpå gikk volontørene "på byen" på jakt etter et rimelig, noenlunde hygienisk spisested for å innta dagens hovedmåltid og bli kjent med hverandre. Fellesskapet mel-

lom oss var meget varmt og godt. Vi tok oss av hverandre etter beste evne, såvel de syke blant oss (alltid noen med feber eller diaré) som nykommerne.

Ettersom dagene begynte så tidlig, var det naturlig å gjøre kvelden relativt kort. Natten var temmelig mørk, og hvis strømforsyningen sviktet (noe som ofte skjer i Calcutta), var det ikke lett å se hvor man satte foten.

Tiden gikk så altfor fort, slik den ofte synes i retrospektiv. Hver dag var det nye ting å lære, nye opplevelser og mange uventede situasjoner. Det var aldri kjedelig. Det vil føre for langt å fortelle alt, men jeg vil anbefale dem som i sitt stille sinn har syslet med tanken på å reise til Calcutta, å gjøre alvor av det. Livet der med søstrene er så berikende, og fremfor alt stimulerende for tros livet.

Til Mor Teresa for å lære

Mens andre unge tok sommerferie, satte Benedicte Strøm og Marit Pedersen kurs for Calcutta for å arbeide noen måneder som frivillige hjelpere blant foreldreløse slumbarn og døende sammen med Mor Teresas ordenssøstre "Missionaries of Charity". Benedicte er sykepleier og har bl.a. arbeidet i Fransiskushjelpen med pleie av døende, Marit er førskolelærer og er særlig opptatt av vanskeligstilte barns oppvekstvilkår. - Vi drar for selv å lære, understreket de to før de dro. - Og det er Mor Teresas ønske at helperne selv skal bli hjulpet til å få øynene opp for de fattige - de ensomme og de utstøtte - i sin hjemlige verden.

Nå er de to vel tilbake igjen, viktige impulser og opplevelser rikere. I et brev til St.Olav, skrevet i Calcutta, fortalte Benedicte bl.a. om arbeidet i hjemmet for de døende: - Her ligger de tett i tett på små senger med en plastmadrass og et laken... Badet er to murbenker med et par vannkummer mellom; morgenvasken foregår med iskaldt vann... Menneskene her er uten familie, de har levd hele sitt liv på gaten, kanskje bodd under en presenning. Mange av dem har alltid vært utstøtt...

- Jeg hadde en helt spesiell opplevelse en dag med en pasient vi ikke hadde hatt kontakt med på to-tre dager, så vi ventet bare på at hun skulle få lov til å dø. Jeg satt ved sengen hennes, og plutselig åpner hun øynene, strekker ut armene og trekker hodet mitt ned mot sitt og gir meg et kyss på pannen - noen minutter senere er hun død... Hun var blitt funnet på gaten en uke tidligere, utsultet og forkommen. Denne siste uken i hennes liv var kanskje den eneste gang i hele livet at hun opplevde respekt og kjærlighet...

Prøvesprengninger med atom-våpen kan drepe hundre-tusener

Med mindre prøvesprengningene med atomvåpen blir drastisk redusert, vil så mye som 430.000 mennesker kunne dø av stråleskader ved år 2000, hevder en internasjonal gruppe fysikere som har analysert følgene av atomare prøvesprengninger under jorden og i atmosfæren.

"En radioaktiv himmel og jord" er den første analysen som er laget om de globale skadene de mange prøvesprengningene kan føre til. De sprengningene som nå

testes ut, har 40.000 ganger større effekt enn bomben som falt over Hiroshima. Forskerne mener å ha bevis for at det foretas bevisste valg som fører til at sivile påføres skader som følge av atomsprengningene.

Det internasjonale forskerteamet beskylder Storbritannia, USA, Sovjet, Frankrike og Kina for å holde tilbake informasjon om konsekvensene av prøvesprengninger for alt levende og for det globale miljøet.

NØP

Vestens kjøttkultur økologisk svøpe
I verdensperspektiv utgjør kjøttvarene en storstilt økologisk belastning, fastslår Worldwatch-Instituttet i en rapport om klodens kjøttproduksjon. I 1990 brukte myndighetene i de industrialiserte land hele 780 milliarder kroner (120 millioner dollar) til subsidier for husdyrhold og fôr. Husdyr spiser opp nesten 40 prosent av alle kornvarer verden produserer. Overbeiting tyner tre firedeler av verdens utmarksbeiter. Kvegindustrien er den viktigste

Den 21. august døde jesuittpater *Oswald von Nell-Breuning*, 101 år gammel. Han var en av hovedmennene bak pave Pius XII's sosialencyklika *Quadragesimo anno* fra 1931 og ble rådgiver og pådriver for kirkeledere og politikere i mange sammenhenger. Han var produktiv og provoserende til langt opp i årene, ikke alltid like 'bekvem' for omgivelsene - de kirkelige medregnet.

Han så ikke seg selv som noen åndfull samfunnsviter, men som "en brutal realist som har med svært så håndfaste problemer å gjøre", for å sitere ham selv. Hans mål var et rettferdigere samfunn, og det målet forfulgte han utrettelig, uten å skjelle til applaus fra omgivelsene - eller mangel på det. Da Det katolske akademi i Bayern i sin tid tildelte ham Romano Guardini-prisen, benyttet han takketalen til å påpeke at kirken ikke lenger måtte nekte sine arbeidstakere å opprette bedriftsforsamlinger. Og da Det tyske fagforeningsforbund, som han hele sitt voksne liv hadde et nært forhold til, i 1980 bæret ham med en høythengende pris, kvitterte han med å hevde at det finnes tilfeller hvor arbeidsgivere må ha rett til å utestenge arbeidere.

Uten nitid analyse ingen løsning

Falsk høflighet var aldri hans fag, det var derimot den klare tanke og det presise uttrykk - ut fra den tankegang at "vi ville vært spart for adskillig strid om vi tok oss tid til å

klargjøre begrepene slik at det kommer klart frem hva vi mener - samtidig som vi forsikrer oss om at vår samtalepartner legger samme betydning i ordene som vi selv". Selv tok han seg denne tid og fikk av sine kritikere høre at han kunne være vel teoretisk og noe sendrektig med å komme til poenget - hvilket fra hans side nettopp var en del av poenget! Skal man ha håp om å løse et problem, må man først analysere det og gjøre saken begripelig.

Forholdet mellom arbeid og kapital kom til å stå sentalt i hele hans voksne liv. Som ung student engasjerte han seg i de tyske arbeideres utdannelseforbund. Men det som for alvor fikk ham til å engasjere seg i arbeidernes sosiale kår, var striden mellom den katolske kirke og de katolske arbeiderne i Ruhr-området. Allerede i 1890-årene hadde de - av religiøse grunner - forlatt de ateistisk-sosialistiske fagforbundene og dannet kristne foreninger der også evangeliske kristne var med. Arbeiderne, som levde i

elendige kår, regnet med at den katolske kirkes hierarki ville støtte disse forbundene, men de tok sørgelig feil: Kirken hevdet at kristne fagforbund med medlemmer av begge konfesjoner var en fare for den rene tro, og de forbød katolske arbeidere å samarbeide med evangelisk-kristne arbeidere. "Dette opprørte Oswald von Nell-Breuning så til de grader at han så det som sin livsoppgave å gjøre godt igjen overfor de tyske arbeidere den urett kirken hadde begått; dette preget pateren hele hans liv som ellers kunne ha utviklet seg helt annerledes," noterte Bo Cavefors i en artikkel i *Katolsk Kyrkotidning* (3/90) ved paterens 100-årsdag i fjor.

Rikmannssønn som ble arbeidernes talsmann

Von Nell-Breunings bakgrunn var så langt fra arbeiderklassen. Han var sønn av en velstående godseier, født i Moselbyen Trier 8. mars 1890 - senere elev ved det samme gymnaset der Karl Marx hadde gått 70 år tidligere. "Det er neppe grunnen til at han ble en av vår tids fremste Marx-eksperter," noterer Cavefors. "Mange har kritisert Nell-Breuning for hans marxistiske forskning, men selv mener han at man ikke kan bekjempe marxismen uten først å ha satt seg inn i hva Marx mener." Så sent som i 1980 skrev Nell-Breuning at "Marx er den katolske sosiallæres store motstander", en motstander man skal vise respekt samtidig som man med all kraft og med alle midler bekjemper marxismen".

enkeltårsak til avskoging i Latinamerika, bakgrunnen er omfattende subsidier av industrien og spekulasjon i jordeiendommer.

Blant kjøtt-industriens skjulte omkostninger nevner Worldwatch sult, vannforurensning, forørkning og utslipp av drivhusgasser. - Spis mindre kjøtt, lyder oppfordringen til Vestens forbrukere. - Det som er godt for din helse, er godt for livsbeholdningen på jorden.

Illegal «nasjonaløkonomi» – ledet av kriminelle!

Italias mafia står for hele tolv prosent av landets brutto nasjonalprodukt, opplyser Piero Basetti, president i Unioncamere – unionen av italienske handelsforeninger.

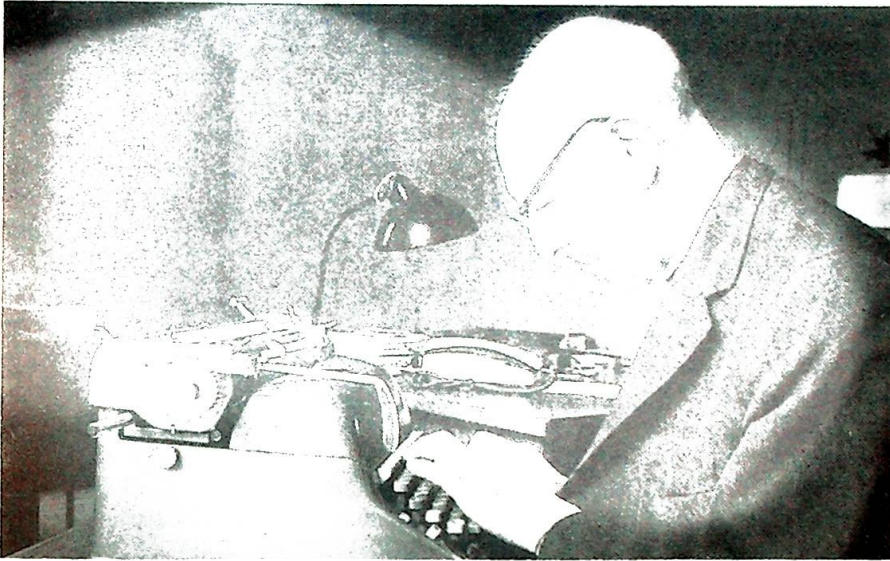
Av en økonomisk oversikt i en av Unioncameres rapporter framgår det at mafiaens illegale forretningsimperium har en økonomisk betydning som langt overgår inn-

tektene fra landets største bilprodusent Fiat, og er større enn hele landets jordbruksproduksjon, inkludert vinproduksjonen.

I virkeligheten har mafiaen skapt en parallell illegal nasjonaløkonomi av alarmerende dimensjoner ledet av kriminelle, noe som krever drastiske tiltak fra regjeringens side, skriver Unioncamere. IPS

katolsk sosiallære

17

Oswald von Nell-Breuning, alltid i svart prestekjole og 'romersk' snipp, høy og asketisk, men noe krumrygget mot slutten av sitt liv - her ved skrivemaskinen i sitt 100. år.

Den unge Nell-Breuning studerte i Kiel, München, Strasburg, Berlin og Innsbruck. - 'børsmoral' var teamet for hans doktoravhandling. I 1911 gikk han inn i jesuitterordenen, nærmere bestemt ordenens nederlandske provins siden ordenen var forbudt i Tyskland på den tid - den ble tillatt igjen i 1917. Han ble vigslat til prest i 1921, og i 1928 ble han professor i etikk, moralteologi og kristen samfunnslære ved jesuittenes filosofisk-teologiske høyskole St.Georgen i Frankfurt. Han var en av hovedmennene bak pave Pius XIs sosialencyklika "Quadragesimo anno", som kom i 1931 og markerte 40-årsdagen for pave Leo XIII's skjellsettende sosialencyklika "Rerum novarum". Dette arbeidet regnet han blant de store gleder i sitt liv - ikke minst fordi det lykkes ham å få paven med på at katolske arbeidere kunne være

medlemmer i ikke-konfesjonelle fagforbund. Andre punkter i rundskrivet hvor man merker von Nell-Breunings klo, - det var han som skrev utkastet - er fordømmelsen av classesamfunnet og en økonomi bygget på beinhard konkurranse, de klare kriterier for hva som er rettferdig lønn, den sosiale forpliktelse privateiendom innebærer, subsidiaritetsprinsippet som tilsier at problemer bør løses på et så 'lavt nivå' som mulig, altså ikke sentraliseres eller byråkratiseres unødig.

I 1936 ga nasjonalsosialistene ham publiseringsforbud, det varte til krigens slutt. I 1944 pådrog han seg en dom på tre års fengsel samt pengebot for "mistillit til den nasjonalsosialistiske stat", men slapp å sone.

Hans arbeidskapasitet var legendarisk. Fra 1931 til 1945 hadde han det økonomiske ansvaret for orde-

nens nederlandske provins. I de første to krigsårene underviste han én dag i uken ved presteseminaret i Aachen og et par dager ved St. Georgen i Mainz - arbeidet for provinsialforvaltningen gjorde han unna på toget frem og tilbake! Etter krigen strømmet oppgavene på. Ved siden av professorgjeringen ved St.Georgen utarbeidet han bl.a. en politisk "håndbok" i fem bind. I 1948 ble han professor i bedrifts- og sosialetikk ved universitetet i Frankfurt; fra 1948 til 1965 var han vitenskapelig rådgiver for det tyske finansdepartement. Han fungerte som rådgiver for politikere både fra den kristelig-demokratiske og den sosialdemokratiske leir, for arbeidsgivere såvel som for fagforeninger.

Han hadde avgjørende innflytelse på det dokument de tyske biskoper utarbeidet på 70-tallet om kirkens alvorlige forsømmelser overfor arbeiderklassen opp gjennom årene; dokumentet betegnet kløften mellom store deler av arbeiderklassen og kirken som "en vedvarende skandale". Ved siden av alt dette var han en produktiv og provoserende forfatter, og han ble etterhvert hedret med et utall æresbevisninger, blant dem fire æresdoktorater. Da han fylte 90, tildelte Den tyske bispekonferanse ham sin høyeste utmerkelse - noe han satte stor pris på. For, som han sa, nå var det ingen tvil om at biskopene hadde forstått at også hans kritikk var en form for lojal tjeneste overfor kirken!

Det hører med til bildet at han 93 år gammel utga en tykk kommentar til pave Johannes Paul IIs rundskriv "Arbeidets verdighet" - forøvrig

Ønsker dødsstraff - for homofili.

Rundt 30 prosent av innbyggerne i Sovjetunionen ønsker dødsstraff for homoseksuelle, mens bare 10 prosent ønsker at de skal få leve i fred, går det fram av en meningsmåling foretatt av en gruppe uavhengige sosiologer. I republikkene i sovjetisk Sentral-Asia går hele 85 prosent inn for dødsstraff for homoseksuell praksis, melder nyhetsbyrået Novosti.

Arbeiderbladet

Hevn er ingen løsning

"Er lysjестemning noe godt utgangspunkt for å få gjort noe med et alvorlig samfunnsproblem?" Det er Kari Gåsvatn som stiller spørsmålet som et apropos til den tragiske Stokke-saken, som hun mener "har skapt et gunstig klima for dem som ønsker lenger straff for seksuelle overgrep mot barn. Men når forlenget straff ikke har vist seg å ha forebyggende virkning på noen andre områder, hva er det da som får oss til å tro at det vil virke så veldig pre-

ventivt ved seksuelle overgrep, hvor det foreløpig er full forvirring om årsaken er sykdom, sadisme eller hva det nå er...

Hva får oss til å tro at overgrep mot barn kan forebygges med å hengi seg til ureflektert lysjeng, hvor vi forsøker å overgå hverandre i sterke uttrykk for avsky? Det har nesten blitt slik at man mistenkes for å unnskyldte overgrep dersom man ikke er villig til å skyte eller steine gjerningsmannen på flekken. Fordi det er

ikke den eneste boken han skrev i det siste tiår av sitt liv.

"Han er i utrolig form, alderen tatt i betraktning," skrev hans medbror Burkhardt Menke i anledning 100-årsdagen i fjor. "Han bruker heller trappen enn heisen; det hender at han i farten lar stokken stå igjen i spisesalen. Brillene bruker han for det meste ikke. Men av hensyn til hans hørsel har man bestemt at fødselsdagen blant annet skal feires med en trompetkonsert."

Kirke og samfunn

Hva er så det sentrale i hans tankeverden og innsats? I en artikkel i de tyske jesuitters blad "Canisius" (nr.1/190) ga hans ordenbror Friedhelm Hengsbach - i anledning von Nell-Breunings 100-årsdag - et "innblikk i hans verk", et verk som kretser om tre hovedpunkter: forholdet mellom kirken og arbeiderbevegelsen, mellom den frie markedsøkonomi og sosialstaten, mellom arbeid og kapital. Her følger en redigert utgave av artikkelen.

Von Nell-Breuning har et lojal-kritisk forhold til den katolske kirke, til dens hierarkiske oppbygning og dens åndelige ledelse. Men han er også like lojal overfor det moderne demokrati og den livssynspluralisme det representerer. Derfor ser han ikke kirke og samfunn som to suverene 'makter' med hver sine undersätter, kirken er bare én av mange livssynsfellesskap, og det er opp til staten om den vil velge noen av kirkens verdier.

Han har altså lite til overs for de gamle 'integralisters' drøm om et samfunn der de kristne verdier er ensbetydende med samfunnets og

den politiske virkelighets verdier. Han var absolutt imot at kirkelige krefter allierte seg med konservative politiske krefter mot arbeiderbevegelsen, men han gikk like kraftig ut mot en kirkeledelse som under den såkalte fagforeningsstriden i Tyskland, ønsket en katolsk arbeiderbevegelse under hierarkiets kontroll. Kristne arbeidere trenger ikke kirkens offisielle tillatelse til å danne fagorganisasjoner. Von Nell-Breuning trekker et klart skille mellom forkynnelsen av evangeliet på den ene side og de praktiske anordninger de politisk ansvarlige velger, en skillelinje han stadig har forsvart.

Han har gjennom årtier ydet et vesentlig bidrag til å nedbygge det spente forhold som tidligere hersket mellom arbeiderklassen og kirken i Tyskland. Han har stått på at kirken her hadde sitt å sone og sitt å ta igjen ved endelig å vise den forståelse og soliaritet som tidligere manglet. "Et lignende engasjement fra Nell-Breunings side når det gjelder kirkens egen tjeneste- og arbeidsrett ser man bare som en understrøm, selv om han sier klart nei til en kirkelige særløsning uten konfliktskjerpene fagforeninger, klare tariffier og bedriftsregler," noterer Hengsbach.

Markedsøkonomien og sosialstaten

Von Nell-Breunings ja til markedsøkonomien ble aldri noe dogme. Etter hans mening er en desentralisert 'mekanisme' for koordinering av konkurranse og priser bedre egnet til å løse sult- og fattigdomsproblemene i verden, enn den sent-

raliserte planlegging. Men det er 'etikettsvindler' og utilbørlig markedsføring å hevde at markedsøkonomien automatisk fører til sosial rettferdighet. Hans tanker og teorier om produksjonsliv og økonomi befinner seg stort sett i markedsøkonomiens grenseområder - der hvor det viser seg at markedet alene ikke makter å få i stand en saksvarende fordeling av pengene, en balansert fordeling av kjøpekraften og en ansvarlig prioriteringsskala.

I motsetning til ny-liberalistene, som ser det frie marked som et dogme, har von Nell-Breuning vært talsmann for en sterk sosialstat som fastlegger de politiske og etiske rammer for markedsprosessen; en stat som sørger for at sosialpolitikken ikke er noe som mer og mindre tilfeldig hektes på et frittvingende marked, men som snarere er dets motpol. Det sosiale sikkerhetsnett er ikke blott og bart en kostnadsfaktor som hemmer den frie økonomisk utfoldelse, det er en kontinuerlig bestanddel av den økonomiske yteevne. Hans overbevisning om at det må herske likevekt mellom privateiendommens individuelle og sosiale funksjon, kom til uttrykk allerede i encyklikaen "Quadragesimo anno", likeledes hans kritisk-konstruktive tanker om forholdet mellom arbeid og kapital.

Arbeid og kapital

Von Nell-Breuning gikk ivrig inn for markedsøkonomien, men han betraktet den likevel som et gjennomgangsstadium. For så lenge arbeidstakerne er henvist til et 'arbeidslønnsforhold' og er innordnet under bedriftsledelsen, forblir

den grusomste form for overgrep vi kan tenke oss, er vi også villige til å bruke de grusomste former for hevn vi kan tenke oss. Så glemmer vi at et klart hode er en forutsetning for å få gjort noe med en sak hjertet brenner for...

Tenk om det voldsomme engasjementet i å lynsje en synder istedet ble brukt til kreative forslag om hvordan vi kan forhindre at noen utvikler seg til å bli misbrukere av barn.”

Nationen

Den 91-årige pater von Nell-Breuning blant demonstranter på torvet i Mainz i 1981.

systemet kapitalistisk, i beste fall et 'sosialt temperert' sådant. Forretningsfortakender vil, under slike forhold, være en sum av 'gjenstander' som tilhører dem som eier kapitalen, ikke et forbund eller fellesskap av alle de personer som engasjerer seg i foretagende - slik det burde være, hvis man, som rett og riktig er, setter menneskets personverd over kapital og rentabilitet. Det er ikke tilfeldig at en av hans mest kjente bøker bærer tittelen "Kritisk blikk på kapitalismen".

Få katolske sosialetikere har hatt slik forståelse for Marxs samfunnsanalyse som Oswald von Nell-Breuning, og han var en konsekvent til-

henger av den kollektive motmakt som fagforeningene representerer - de er en uunnværlig del av et velordnet samfunn, slik streikeretten er det. Hans mål var en bedriftsstruktur som ikke bare pynter litt på kapitalismen, men som virkelig gir arbeidstakerne likeverdig medbestemmelsesrett i bedriftsorganene.

Hans syn på fagforeningens betydning var koblet med en like klar kritikk når han mente de tiltok seg makt som alene tilkommer staten i egenskap av 'øvrighet'. Eller når de ble så politiske at de f. eks. mistet solidariteten med de arbeidsløse av syne, det vil si kastet over bord det som pr. definisjon er en fagforenings hovedansvar: å bedre produksjons- og arbeidsbetingelsene generelt.

I de senere år var von Nell-Breuning særlig opptatt av - og håpet på - en 'forsoning' mellom økonomi og kapital, på nasjonal og verdensomspennende solidaritet mellom arbeidsgivere og arbeidstakere, og på solidaritet med de arbeidsløse - særlig med dem som syns dømt til vedvarende arbeidsløshet - fra folk i arbeid. At en slik omstilling, som enhver annen dyptgripende forandring i samfunn og tenkemåte, tar sin tid, visste denne mannen som fikk leve så lenge, bedre enn de fleste, noterer Helmsbach til slutt i sin artikkel.

En apostel for rettferdigheten

"Oswald von Nell-Breuning har, gjennom årtiers innsats, øvet en varig innflytelse både på selve grunnlaget og på viderutviklingen av katolsk sosiallære," skrev paven i sitt kondolansetelegram til jesuitt-

nes ordensgeneral. "Han har vært en veiviser."

"Von Nell-Breunings klarhet og personlige integritet bidrog i særlig grad til å styrke hans anseelse og autoritet," heter det i nekrologen fra KIPA, det sveitsiske katolske pressbyrået. "Han lot seg aldri ta til inntekt for et bestemt parti eller interessefellesskap. Selv om han i de siste årene på grunn av sin høye alder vegret seg mot å ta offentlig stilling til politiske og samfunnsmessige spørsmål, var han særdeles åndsfrisk. Han leste regelmessig aviser og bøker, skrev brev og hadde sin avmålte, kjølige humor i behold. Til det siste bodde han i sitt ytterst enkle lille rom i St. Georgen".

"Meget av det som politikerne i Bonn i de senere år presenterte som sosiale nyvinninger, hadde von Nell-Breuning tenkt før dem," noterer KIPA. "I sine rundt 1.800 skriftlige arbeider utviklet han modeller som er blitt veivisere i medbestemmelsesrett."

"En apostel for rettferdigheten," kalte tysk katolsk presse ham da han i fjor rundet de hundre. Selv så von Nell-Breuning hele sitt virke som "en prestelig tjeneste". På sin 80-årsdag uttrykte han det slik: "Det jeg har gjort kunne i grunnen enhver troende kristen ha gjort, uten noen geistlig vigsel, ja, det aller meste av det jeg har gjort. kunne også ikke-døpte, ikke-kristne ha gjort. Og likevel er det i mine øyne noe annet når en som som er kalt til å være kirkens tjener, bringer Jesu Kristi budskap ut i verden og forsøker å trekke de konkvenser dette budskap må få for spørsmålet om fred og rettferd i dagens verden." ●

Gult lys for kvinnelige ministre?
Det er mulig at kvinnelige ministre snart kan få pavens velsignelse, uttalte kardinal Josef Ratzinger nylig under et prestemøte i Linz i Østerrike. Hittil har man nølt med en tillatelse - til tross for at kirkeretten ikke inneholder noe forbud mot slik tjeneste. Roma går aktivt inn for å finne en løsning på det omstridte spørsmålet, sa kardinalen, som mente det var fare for at lokalkirkene ville ta saken i sin egen

hånd, dersom det ikke snart skjer noe på sentralt hold. Samtidig understreket han at det kunne virke uheldig om hierarkiet nå skulle innta en helt ny holdning til saken - det ville gi kirkens kritikere et godt kort på hånden. Han opplyste at det er nedsatt en kommisjon som skal se på saken, men minnet også om at kvinners verdighet innen kirken ikke nødvendigvis er knyttet til at de utfører de samme funksjoner som menn.

CATHOLIC HERALD

Slutt for statsateismen i Albania!

I begynnelsen av september ble det opprettet diplomatiske forbindelser mellom Albania og Vatikanet. Dermed skulle det være definitivt slutt på 40 års har forfølgelse av kirken, som begynte da dens ledere i 1947 nektet å etterkomme diktatoren Hoxhas påbud om å bryte forbindelsen med Roma. I 1967 erklærte Albania seg som "verdens første rent ateistiske stat".

CHATOLIC HERALD

20

Ny fransk katekisme for voksne

På forsommeren ble det i Frankrike presentert en ny katekisme for voksne. I den anledning ble det holdt en pressekonferanse der bl.a. biskop Pierre Plateau, formann i Den franske bispekonferanses kateketiske kommisjon, redegjorde for arbeidet med katekismen. Kommisjonen, som består av ni biskoper og direktøren for Det kateketiske senter, pater Stanislas Lalanne, fikk i oppdrag å realisere prosjektet. I 1988 forelå det første arbeidsutkast, som så ble sendt ut til høring til de øvrige biskoper.

Underveis var det også stadige konsultasjoner med Vatikanets Troskongregasjon og med Kongregasjonen for presteskaper (som har ansvar for katekesen). Etter femte versjon kunne utkastet tas opp til avstemning. Da var det ikke noen av medarbeiderne som kjente sin egen tekst igjen! Derfor er alle bidragsyterne anonyme.

Er katekismen bare blitt en kompromissløsning? Mange vil sikkert si det. På den annen side har man vært nødt til å integrere de anvisninger som Roma har gjort, for at boken i det hele tatt skulle bli godkjent. Forfatterne kaller boken en "katekisme", også dette etter megen diskusjon. Som undertittel har den "Guds pakt med menneskene", og det er dette som går som et ledemotiv gjennom hele boken.

Innholdsfortegnelsen er imponerende - her må man da ha fått med seg det meste. "Det ondes mysterium" må riktignok nøye seg med én side, men både Satan, dødssynder og media - uten sammenligning forøvrig - er med. Boken henvender seg i første rekke til dem som skal undervise i troen, men også til voksne som søker å utdype sin tro. Det som likevel slår meg, er at den er skrevet for en 'elite' blant de troende, og at den som måtte søke Kirkens utstrakte hånd mot en som befinner seg 'utenfor', vil bli skuffet. Så har da også, som ventelig kan være, kapitlene om moral og etikk møtt mest motstand underveis. Religionen som her tilbys, gir hverken plass for samboerskap eller avvikere av noen art.

Den franske bispekonferanse skal i alle fall ha honnør for å ha gjennomført prosjektet, og de mange anonyme medhjelpere likeså. Man må ha vist en enorm vilje til å møtes ut fra til tider svært ulike ståsteder, og resultatet - en bok på 456 sider - har nå i flere måneder gått som varmt hvetebrød i Frankrike. Og det er jo heller ikke å forakte!

Når bestemmer så de nordiske biskoper seg for å sette i gang et lignende tiltak? Vi trenger det. . .

sma

Kansellist ansatt i Oslo Katolske Bispedømme

En annonse i St.Olav før sommeren forkynte at Oslo Katolske Bispedømme søkte "en kansellist med det overordnede ansvar for administrasjon og økonomistyring i bispedømmet". I moderne språkbruk vil det nærmest si en administrasjonssjef. Nå er stillingen besatt: I slutten av september inntok *Ulrik Sverdrup-Thygeson* sitt kontor i Akersveien 5. Han er jurist av utdanning og har lang fartstid i kirkeavdelingen i Kirke- og Undervisningsdepartementet bak seg.

Flere av de oppgaver som nå blir kansellistens ansvarsområde, er hittil blitt ivaretatt av biskopens generalvikar, pater Johan Castricum ofm., som har holdt ut på en krevende plass langt ut over vanlig pensjonsalder. Arbeidsbyrden har bare økt på etter hvert slik at det nå synes rett og rimelig at man skiller ut det administrative arbeidet innen bispedømmet og overlater det til et leg- og fagmenneske, slik at generalvikaren 'kun' er biskopens generalvikar, det vil si overtar biskopens geistlige plikter når det trengs. Pastoralrådet i Oslo Katolske Bispedømme har vært en pådriver i denne saken.

St.Olav gratulerer:

Paul Pham Huu Y som ble vigslet til diakon av biskop Gerhard Schwenzer den 8. september i St. Olav domkirke i Oslo.

Morten Nicolas Olav Person o.p. som ble vigslet til diakon av biskop Pierre Raffin o.p. den 21. september i Saint-Médard-kirken i Paris.

Sr. Anne Bente Hadland o.p. som avlegger sine evige løfter i St.Dominikus kirke den 12. oktober. Høytideligheten begynner kl. 18.00

BEGRAVELSESBYRÅER

T.S. JACOBSEN-GRUPPEN
ULLEVÅLSVEIEN 1
 TELEFON * (02) 20 79 05
 20 62 02—11 15 61
 Telefax 20 70 04

Pavens anliggende for bønnens apostolat i oktober:

At prester og legfolk sammen må arbeide for kirkens hellighet.

Kanadisk misjonsorden sier unnskyld!”

En misjonsorden i Canada, Missionary Oblates of Mary Immaculata, har kommet med en offentlig unnskyldning for det den kaller “en systematisk imperialism” som har bidratt til flere av landets sosiale problemer, melder *Catholic Herald*. Ordenen, som for tiden har ca. 1.200 medlemmer i Canada, ber om unnskyldning for “den rolle vi har spilt i den kulturelle, etniske og religiøse imperialism som inngikk i den mentalitet europeerne først møtte de innfødte på det amerikanske kontinent med - en mentalitet som stadig har ligget på lur bak måten de innfødte er blitt behandlet av sivile og kirkelige myndigheter”. Ordenen sier den har vært “en nøkkelspiller” når det gjaldt å sette en slik mentalitet ut i livet, og at den derfor har vært en trussel for de kanadiske innfødtes kulturelle, språklige og religiøse tradisjoner.

“Vi innser at mange av de problemer den innfødte befolkning sliter med i dag - høy arbeidsløshet, alkoholisme, familier i oppløsning, en raskt stigende selvmordsstatistikk, mangel på selvrespekt - ikke først og fremst skyldes personlig svikt, men snarere århundrer med systematisk imperialism. Ethvert folk som berøves både sine tradisjoner og sin stolthet, blir ofre for slike sosiale sykdommer,” heter det i uttalelsen. Oblatene ber om unnskyldning for opprettelsen av “internatskoler for de innfødte, bygget på de premisser at europeisk språk, tradisjon og religiøs praksis var de innfødtes egen kultur overlegen”; for fysisk og seksuelt misbruk som må ha forekommet i disse skolene, forhold som er “uunnskyldelige, utålelige og tillitsbrudd av alvorligste sort”; “for blindhet og mangel på respekt for de innfødtes religiøse tradisjoner”.

Leserbrev:

Våre bønner materialiserer seg

Vi står i dag ved terskelen til en ny epoke i menneskehetens utvikling. Det økonomiske, politiske og sosiale verdenskart er i stadig omveltning. Vi velger mer enn før å forhandle med hverandre fremfor å krige. Vi ønsker at de kommende generasjoner skal få et mer meningsfylt liv enn det vi lever, ved å gi dem en solid utdanning, en fredelig verden og en ny Orden. Kort sagt har vi lagt ut på en historisk ferd hvor målet er å finne originale, praktiske og ennå utforskede prinsipper for en ny tid. Kan religionen, i et så kritisk øyeblikk, velge å bli hengende etter i en slik ferd? Er det ikke bare logisk at også religionen på nytt veier sine grunnleggende prinsipper?

I århundrer, kanskje årtusener, har mennesket reflektert på sitt forhold til Gud. Bønn har, i uminnelige tider, vært det essensielle prinsipp i det religiøse liv. Men i dag kreves det nytenkning, også på dette felt. Menneskeheten krever at de religiøse bønner *materialiserer seg*. Bønn i seg selv kan ikke sees å være det eneste, heller ikke det viktigste ledd i gudsdyrkning. Tilbedelse, uansett hvor opphøyet dens begrep, og lidenskapelig dens inderlighet, kan aldri håpe å fremkalle mer enn det skrinne og ofte forbigående resultat av asketikerens tanker eller den passive tilbeders monolog med Gud. Den kan ikke tilby varig tilfredsstillelse for den som ber, og

enda mindre støtte til menneskeheten, med mindre inspirasjonen blir oversatt til en dynamisk og uselvisk tjeneste for menneskehetens sak - det å skape en forenet og fornyet verden.

I bønn finner det sted en prosess som ikke er påtakelig, som ikke kan sees eller holdes på, gjennom hvilket mennesket bli opphøyet og blir fylt av en energi som er mye større enn ham selv. Et menneske som nøyer seg med bønn uten å benytte seg av denne energien, kan sammenlignes med en kilde som sparer på vann som flommer til den, uten å gi noe fra seg, mens det bare er når vannet i kilden veller ut, at kilden utøver sin rette funksjon. På samme måte forstår vi at det er når mennesket bruker den energi som har flommet til det, og når han tar *handling* i bønn, at han utøver det bønn i opprinnelsen var ment for. Med dette blir det klart at verdien i gudsdyrkning ligger i de handlinger vi utfører på grunnlag av, og som en videreutvikling og materialisering av den inspirasjon og energi som er gitt oss.

Tiden er moden for at vi innser at bønn ikke er et mål i seg selv, men et nyttig middel Gud har gitt oss for å tjene menneskehetens sak; et middel gjennom hvilket Guds vilje tar form.

Kasra Mottahedeh

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt
SATS + PASTE A/S
Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

MALERMESTER
utfører allslags måler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER
Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BÖHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori
Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

22 Liturgisk kalender

OKTOBER

5. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Bar 4,5-12.27-29; Luk 10,17-24
6. 27. SØNDAG i kirkeåret.
1 Mos 2,18-24; Heb 2,9-11;
Mark 10,2-16
7. Mandag. Maria, Vår Frue av
rosenkransen.
Jona 1,1-2.11; Luk 10,25-37
8. Tirsdag.
Jona 3,1-10; Luk 10,38-42
9. Onsdag. Dionysios, biskop, og
lidelsesfeller, martyrer el.
Johannes Leonardi, prest.
Jona 4,1-11; Luk 11,1-4
10. Torsdag. Mal 3,13-4.20;
Luk 11,5-13
11. Fredag. Joel 1,13-15.2,1-2;
Luk 11,14-26
12. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Joel 4,12-21; Luk 11,27-28
(Norske tidebønner uke 4)
13. 28. SØNDAG i kirkeåret.
Visd. 7,7-11 Heb 4,12-13;
Mark 10,17-30
14. Mandag. Callistus I. pave og martyr
Rom 1,1-7; Luk 11,29-32
15. Tirsdag. Teresa av Avila,
jomfru og kirkelærer.
Rom 1,16-25; Luk 11,37-41
16. Onsdag. Hedvig, ordenssøster,
el. Margareta Maria Alacoque,
jomfru. Rom 2,1-11; Luk 11,42-46
17. Torsdag. Ignatius av Antiokia,
biskop og martyr.
Rom 3,21-30; Luk 11,47-54
18. Fredag. Lukas, evangelist.
2. Tim 4,10-17; Luk 10,1-9
19. Lørdag. Johannes de Brébeuf
og ledsagere, martyrer, el. Paul
av Korset, prest, el. Jomfru
Marias lørdagsmesse.
Rom 4,13.16-18; Luk 12,8-12
(Norske tidebønner uke 1)
20. 29. SØNDAG i kirkeåret.
Jes 53.10-11; Heb 4,14-16;
Mark 10,35-45
21. Mandag. Rom 4,20-25;
Luk 12,13-21
22. Tirsdag. Rom 5,12.15.17-19;
Luk 12,35-38
23. Onsdag. Johannes av
Capistrano, prest.
Rom 6,12-18; Luk 12,39-48
24. Torsdag. Antonius Maria Claret,
biskop.
Rom 6,19-23; Luk 22,49-53
25. Fredag. Rom 7,18-25;
Luk 12,54-59
26. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Rom 8,1-11; Luk 13,1-9
(Norske tidebønner uke 2)
27. 30. SØNDAG i kirkeåret.
Jer 31,7-9; Heb 5,1-6; Mark 10,46-52
28. Mandag. Simon og Judas, apostler.
Ef 2,19-22; Luk 6,12-16
29. Tirsdag. Rom 8, 18-25; Luk 13,18-21
30. Onsdag. Rom 8,26-30; Luk 13,22-30
31. Torsdag. Rom 8,31-39; Luk 13,31-35

NOVEMBER

1. Fredag.
ALLEHELGENDSDAG
Åp 7,2-4.9-14; 1. Joh 3,1-3;
Matt 5,1-12
2. Lørdag. ALLESJELERS DAG
(Norske tidebønner uke 3)
3. 31. SØNDAG i kirkeåret
5 Mos 6,2-6; Heb 7,23-28;
Mark 12,28-34
4. Mandag. Karl Borromeus, biskop.
Rom 11,29-36; Luk 14,12-14
5. Tirsdag. Rom 12, 5-16; Luk 14,15-24
6. Onsdag. Rom 13,8-10; Luk 14,25-33
7. Torsdag. Rom 14,7-12; Luk 15,1-10
8. Fredag. Rom 15,14-21; Luk 16,1-8
9. Lørdag. Laterankirkens vigselstfest.
Ez 47,1-2.8-9.12; Joh 2,13-22
(Norske tidebønner uke 4)
10. 32. SØNDAG i kirkeåret.
1. Kong 17,10-16
Heb 9,24-28; Mark 12,38-44

Tilbakeviser Galtungs påstander

Professor Emst Nagel, som leder Institutt for teologi og fred i Hamburg - et institutt tilknyttet den katolske militærsejesorg - tilbakeviser fredsforsker Johan Galtungs anklage om at kristendommen og islam gir krigen et religiøst fundament og derved utøver "kulturell vold". Kirkens lære om "rettferdig krig" har alltid vært et forsøk på ikke å gjøre motstanderen til et rettsløst objekt, sier Nagel; det sikter inn mot "moralisk og rettslig måtehold" i en konflikt, og ikke total ødeleggelse av fienden.

Det var i et intervju med "Frankfurter Allgemeine Zeitung" for en tid siden at Galtung henviste til at islam på visse betingelser tillater såkalt hellig krig, "dschihad", og at den kristne lære om rettferdig krig kan sidetilles med en "kostnads- og nytte-betraktning". Siden kristendommen, ifølge Galtung, lenge har satt opprettholdelsen av intemasjonale rettsnormer høyere enn offerets liv, har den også stadig godkjent kriger. Nagel mener at Galtung her gjør seg skyldig i "feiltenkning", fordi en intemasjonal rettsordning aldri kan bli "avveiet og spilt ut mot" ofrenes liv. Det er nettopp i en verden med manglende rettsorden at det produseres ofre i stort omfang, understreker Nagel. Og viser i den sammenheng til utviklingen i Libanon, hvor utallige mennesker i et engang blomstrende samfunn er blitt gjort til ofre nettopp fordi retten har mistet taket.

Nagel advarer også mot en for snever oppfatning av islam og mot å male "stygge fiendebilder" - som når nyhetssendinger lar islamske fundamentalister representere islam overhodet. Men Nagel er enig i Galtungs tese om at det burde være mulig å "skape forhold som gjør at krigen ganske enkelt forsvinner", og henviser til at slike perspektiver finner man langt mer presist formulert i kirkelige dokumenter. Ifølge Kirkens lære trengs det en ovemasjonal fredsorden som forbyr angrepskrig, og som makter å håndheve dette, understreket Nagel. KNA

Neste nummer utgis 12. oktober. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andrésen o.p.

Hanne Berentzen

Liv Greni

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Telefon: (02) 20 72 48

Fax: (02) 36 02 63

Visste du at vi har en serie med klassiske CD'er til kr. 59,50?

Det er musikk av bl.a. BACH, BEETHOVEN, BIZET, CHOPIN, DEBUSSY, DVORAK, HAYDN, MOZART, RAVEL, VIVALDI m.fl.

Serien kan også fåes på kassett til kr. 49,- pr. stk.

Vi sender deg gjerne en katalog over serien. Be samtidig om vår nye musikk- og bokliste.

Nye boktitler:

LOVE WITHOUT MEASURE.
Extracts from the writings of St. Bernard of Clairvaux, hf. kr. 70,-.

THE DESERT SHALL BLOSSOM.
The Ideals and Traditions of THE CARMELITES, Hf. kr. 20,-.

Fra og med 1. NOVEMBER holder vi åpent:

Mand., tirs., onsd., fred. 9.30-17.00
Torsd. 9.30-17.30
Lørd. 9.30-13.30

Vi sender over hele landet.

Porto og omkostninger kommer i tillegg.

St. Olav Forlag

STUDIE- OG LESETID IGJEN

Så er det høst, og lesetiden er begynt igjen. Vi har igjen en ny bok i serien av betraktninger, denne gangen av Augustin. "Det hvilende hjerte" gir et innblikk i denne store kirkefaders tanker. En usedvanlig vakker, liten bok til bare 95,- kroner.

Glem ikke "Levende vann" av Teresa av Avila.

Og de som vil ha en liten bok for hele kirkeåret, kan få det ved å kjøpe Ragnhild Foss' oversettelse av *Latinske hymner*.

Til studiearbeid har vi Arne Fjelds "Katolsk tro og kristenliv", kr. 100,-. Videre 'Katolske prekener' og "Jesu nattverd. Messen gjennom 2000 år" av Per Bjørn Halvorsen. 97 kroner for prekansamlingen, som også er en lærebok, og bare 180,- kroner for praktboken om messen.

Vi har fortsatt en del eksemplarer av Erik Gunnes' oversettelse av *Det Nye Testamente*. Vakker og meget billig utgave, egner seg til studiebruk. Kommentarene finner De neppe noe annet sted, de er en lærebok i seg selv.

Så har vi fortsatt "I Ditt nærvær," og småheftene: "Kirken og rasismen" og "Gud og de fattige", kort innføring i frigjøringsteologien. Mange spør etter mindre ting, nå kan de få svar!

Kjøpes hos alle bokhandlere.

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3, Tlf.: (02) 69 30 15/60 43 51

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Blikk på tiden

Medmenneskelighet

Det klages ofte over at samfunnet blir mer og mer følelsesløst, at ensomheten er blitt folkesykdom nummer én, og at vi viser stadig mindre omsorg for hverandre. Heldigvis får vi av og til bevis for det motsatte. Jeg hørte en gang at de ansatte i en bank hadde observert at enkelte pensjonister kom og betalte én og én regning om gangen. Rett og slett fordi det gav en anledning til å veksle noen ord med personen bak luken. Banken installerte derfor et lite bord der disse kundene kunne få seg en kopp kaffe og komme i prat med andre. Medfører dette riktighet, fortjener banken en blomst. Og det kan den sikkert trenge i disse trengselstider.

Forleden dag satt jeg på bussen da sjåføren fikk følgende beskjed over callingen: "Du får med ei dame bortmed gravlunden - jeg trur hu står på den gjerne si'a..." Hvertill bussjåføren - han var sogar en av dem som Arne Myrdal ikke er så veldig glad i - svar- te kontant: "Det skal vi ordne - jeg skal få henne med!" Det var heller ingen av passasjerene som protesterte på at bussen gjorde en ekstrastopp og fikk den gamle damen på riktig buss. En samtidsversjon vi kan kalle "den barmhjertige pakistaner"? Det gjør

iallfall godt å oppleve slike ting i en stadig mer stresset hverdag.

Fint var det også å kunne hygge seg med en god norsk film her forleden: "FRIDA - med hjertet i hånden", som i skrivende stund går på flere av landets kinoer, er virkelig en fryd både for øye og øre. De yngste skuespillerne tar desidert prisen - hvorfor skal forresten så mange voksne skuespillere her i landet alltid snakke med "radio- teaterstemmer"? Tenåringen Frida har ikke bare hjertet i hånden, men på rette sted, og hun klarer å fortelle oss utrolig mye om hva som er vesentlig her i livet. Godt hjulpet av Erich Fromm, forresten. Vi kjenner oss igjen i en familiesituasjon som slett ikke er enkel. Far og Mor er skilt, og Frida både vil og ikke vil at moren skal få seg en ny venn. Så tar hun saken i sin egen hånd. At "tilfeldigheter" vel ikke er fullt så tilfeldige i virkeligheten, får vi heller ta med på kjøpet. Filmen har iallfall den "happy end" vi håpet på. Stemningen i en kinosal med til tider noe høylydt potetgullgumlende ungdom som rasler med sjokoladepapir og ler på helt andre steder enn vi selv, hører egentlig også med. Samtidig som man opplever at vi har noe å si hverandre, vi voksne og de som ikke riktig er det ennå.

Selv om det er mest snakk om kjærlighet i filmen, er FRIDA også en film om vennskap, og om hvor viktig det er å ha noen som lytter og er til stede når man trenger det. Jeg kan bare anbefale alle å gå og se filmen og helst i følge med egne eller andres tenåringer.

I en av sine fine lørdagsartikler i Aftenposten skrev Magne Skjæraasen også om vennskap her en dag. Tanke-

ne innrømmet han å ha "lånt" av Nina Karin Monsen når han skriver at "vennskap er vanskelig. Det stilles krav. Om å lytte til det sagte og det usagte. Om å få den andre til å føle seg erfart. Det krever tid, ro og stillhet."

Det er noe i det at vennskap kan være vanskelig fordi vi ikke tar oss tid. Tid til å gi plass for den annen. Lytte til den annen istedenfor å fortelle om oss selv. Vi lever så ofte ved siden av hverandre uten å ta oss tid til noe svært vesentlig, nemlig at vi en kort tid deler samme skjebne - det å være menneske sammen. Det hender da også at noen blant oss synes det blir for tungt. Kanskje nettopp fordi de ikke fant et med-menneske, en som var der da man trengte det som best. Alle har vi behov for en hånd å holde i, en skulder å gråte på. Det er "synd om människan" om vi ikke klarer å ta vare på hverandre.

Vi kan klage over samfunnets anonymitet, men mon vi ikke også bør ta en titt omkring oss i våre menigheter. Finnes det ikke noen der som søndag etter søndag aldri får et nikk eller et håndtrykk? Bortsett fra fredshilsenen da, men den gjelder visst ikke etter kirketid... Vi kan alle gå noen skritt med en annen. La oss ta oss tid til det før det er for sent. Måtte vi aldri i vårt kappløp med klokken la kjasing og masing gå på bekostning av det som er viktigere. La oss være takknemlige over at travle bussjåførere tar seg tid til å stanse mellom stoppestedene for å løse eldre damer over gaten. Litt medmenneskelighet i hverdagen gjør det lettere å være menneske.

Mater Olava